

7md

2011 m. birželio 10 d., penktadienis

Nr. 23 (945) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

3

„Skrajojantis festivalis“ Kaune

4

Baltijos šalių muzika Kenterberio festivalyje

5

Kino debiutai ir klasika Gdynėje

Italijos paviljono fragmentas

6

Venecijos bienalė: meno įpročių klibinimas

8

Apie kūrybinius verslus

9

Krėsle prie televizoriaus

D. Matvejevo nuot.

Tradicijos ir naujovės

Penkioliktojo Vilniaus festivalio pirmieji koncertai

Živilė Ramoškaitė

Gegužės 31 d. prasidėjės penkioliktais Vilniaus festivalis savo apimtimi ir atlikėjų skaiciumi dėl visiems kultūros žmonėms puikiai žinomų priežasčių yra gerokai sumažėjęs. Šiemet jame numatyti septyni koncertai, išyksiantys per dvi savaites. Taigi festivalis susitraukė. Tačiau apgailestaudami dėl šio sumažėjimo negalime pasakyti, kad smunka jo meninis lygis – festivalis toliau laiko aukštai išskeltą kokybės kartelę. Tai parodė jau išykę koncertai.

„Nuo pat pirmojo festivalio siekiame kurti šventę, kuri sujudintų, galbūt net priblokištų, būtų netikėta ir atlieptų žodžio „festivus“ prasmę bei esmę“, – sakė Vilniaus festivalio meno vadovas Gintautas Kėvišas. Stebiu ir recenzuoju šį festivalį nuo pat pirmųjų jo gyvavimo metų, tad galiu drąsiai paliudyti, jog tai ne tušti žodžiai. Per keturiolika išyksusių festivalių atmintyje susikaupė gausybė nepamirštamuose išpūdžiuose, buvo net ir specialių užsakymų kompozitoriams. Tačiau šiemet naujoji muzika įtraukta į kone visas programas, o kai kuriuose

pusantro šimto, o gal ir daugiau koncertų, parodė nemažai ryškių scenos veikalų. Galbūt svarbiau už skaičius yra tai, jog festivalyje apsilankė daugybė ižymiausių pasaulyo muzikantų: jie grojo, dirigavo, dainavo, bendravo su Lietuvos melomanais. Visu neišvardysi, paminėsiu bent kelis – Yehudi Menuhinas, Mstislavas Rostropovičius, Riccardo Mutis, Krzysztofas Pendereckis, Valerijus Gergijevas, Gidonas Kremeris, Violeta Urmana, Davidas Geringas, Grigorijus Sokolovas ir kt. Itin veržliai savo kelią pradėjės Vilniaus festivalis dar 1999 m. tapo Europos festivalių asociacijos tikruoju nariu.

Jau išpučėjės penkioliktais Vilniaus festivalis, greta savų tradicijų, kurių esmė – ryškių pasaulyo ir Lietuvos muzikantų atliekama muzika, pasiūlė naujovių. Šis yk didelis dėmesys skiriamas šiuolaikinei XX ir XXI amžių muzikai. Negalėčiau sakyti, kad dabarties muzika visai neskambėjo ankstesniuose festivaliuose, buvo net ir specialių užsakymų kompozitoriams. Tačiau šiemet naujoji muzika įtraukta į kone visas programas, o kai kuriuose

koncertuose ji sudarys ir visą programą.

Tad kokie pirmieji išpūdžiai? Norisi pasidalinti mintimis apie pirmuosius tris Nacionalinėje filharmonijoje išykusius koncertus.

Pagal nusistovėjusią tradiciją festivali pradėjo simfoninius orkestrus. Šikart (gegužės 31 d.) tai buvo Gintaro Rinkevičiaus diriguojamas Valstybinis simfoninis orkestras, Vilniaus festivalyje pasirodantis po ilgos pertraukos. Koncerto solistas – pasaulyo smuikininkų elitui priskiriamas Vadimas Repinas. Vakaro programą sudarė Vytauto Bacevičiaus, Eduardo Lalo ir Sergėjaus Rachmaninovo kūriniai.

Minėtai XX a. naujajai muzikai atstovavo V. Bacevičiaus „Elektrinė poema“, kuria koncertas pradėtas. Pasakyčiau, pradėtas labai garsiai, šiurkščiai ir triukšmingai, – tokia šio opuso pirmoji padala, kuriuoje orkestras ikyria „brūžina“ gana nuobodaus ritmo masyvius klasiterius. Vėliau – šiek tiek atokvėpio, kol vėl grįžta triukšmas ir agresija.

NUKELTA | 2 PSL.

Tradicijos ir naujovės

ATKELTA IŠ 1 PSL.

Šis 1932 m. sukurtas opusas jéjo į mūsų muzikos istoriją kaip vadina-mojo mašinizmo estetikos bene vie-nintelis pavyzdys. V. Bacevičius sie-kė perteikti elektros amžiaus dvasią, tačiau kartu ir žmogaus dvasios kis-mą: „Mašinizmą čia reikia suprasti ne tik kaip išorinį mūsų gyvenimo reiškinį, bet ir kaip vidinių jo elemen-tų“, – aiškino autorius. Dabar išgy-vename „naujojo mašinizmo“ lai-kus, tad ši legendomis apipinta poema tampa aktuali. Kita vertus, festivalio publika turėjo progos su-žinoti, kad tarpukario Lietuvoje bu-vu kuriama ir moderni, netgi avan-gardinė muzika.

Po V. Bacevičiaus reikėjo staigiai „persijungti“ į kitą bangą, grįžti į XIX šimtmetylį, kai koncertų sceno-se karaliavo muzikantai virtuozaι, jaudinantis publiką jausmingai ir virtuoziškai atliekamomis poemomis, siuitoriai, fantazijomis... Prie tokiių kūrinių priskirčiau E. Lalo „Ispaniškąjį simfoniją“, kurios is-paniškas koloritas su gausiomis folklorinėmis melodijomis iki šiol kaitina atsiminimus. O jei dar gro-jia tokio rango virtuozaas kaip V. Repinas – klausymosi malonumas ga-rantuotas. Savo partiją jis atliko išties pasigérētina: sudėtingus vir-tuozius triukus jveikė lengvai, na-tūraliai, be menkiausių išorinių efektu, jausmingiemis ir dramatiš-kiems kūrinio momentams suteikė reikiama spontaniškumo, užmojo ir gilaus jausmo, o žavios šokių temos tryško elegancija. Pritarti solistui nebuvu paprasta, vis dėlto orkestro partija taip pat reikalavo visiš-kos muzikavimo laisvės ir maksima-laus susigrojimo su solistu; to, tiesą sakant, pasigedau.

Užtat po pertraukos atlikęs S. Rachmaninovo simfoniją Nr. 1 d-moll orkestras atskleidė savo stip-riają pusę: veržlų ir pakilų muzika-vimą, kuris atitiko šią emocijų pri-sodrintą muziką. Visi orkestro artistai grojo atsidavę, susikaupę, paklusdamai ekspresyviems G. Rin-kevičiaus mostams.

Vis dėlto didžiausia orkestrinio grojimo kulminacija buvo pasiepta bisui atliktoje populiarojoje Ju-les’io Massenet „Meditacijoje“ iš operos „Thais“, kai pasigirdo tyli ir išraiškinga smuikų melodija, už-pildanti salės skliautas.

Birželio 2 d. koncertavo gerai pa-žystamas violončelininkas, dabar ir dirigentas, Davidas Geringas ir pianistas Ianas Fountainas (Jungtinė Karalystė). Ansamblis pateikė ro-mantišką programą, sudarytą iš Fry-deryko Chopino ir Edvardo Grie-go kūrinų. Aktualiajai naujausiai muzikai atstovavo šiuo metu Belgiuje įsikūrusio Vykinto Baltako (gim. 1972) festivalio užsakymu su-kurtas opusas „commentum“.

Koncertą atvėrės ankstyvas F. Chopo-nio opusas „Introdukcija ir polone-zas“ suskambėjo kaip išpūdingas šio darnaus kamerinio ansamblio prisistatymas. Ypač svarbi fortepijono par-tija – jai kompozitorius ir pianistas

pažėrė nemaža užduočių, leido nuo pirmų garsų įvertinti pianisto meistriškumą ir ypač žérinčią smulkią techniką. Kitas F. Chopino opusas, užbaigęs programą – gyvenimo pabaigoje sukurta Sonata g-moll op. 65. Veikalas suskambėjo tarsi vientisas, dramatizmo prisodrintas, kvapą gniaužiantis pasakojimas.

E. Griego Sonatoje a-moll atliekų dėmesys buvo sutelktas į kom-

Pirmąsyk festivalio programoje atsirado kompozitoriaus V. Balta-ko vardas. Tai pagirtina, šis tautietis lietuvių publikai mažai pažystamas, nors senokai įsitvirtino Vokietijos ir jos kaimynių naujosios muzikos kū-rejų ir atlilikų bendruomenėje. Jis apdovanotas įvairiomis premijomis, jo kūrinius leidžia solidžioji Vienos leidykla „Universal Editon“ ir Kel-no „Aus Musik Verlag“. Opusas,

rinį kompozitorius skyrė D. Gerin-gui ir I. Fountainui, su kuriais ben-dradarbiauti, pasak autoriaus, jam buvo labai įdomu.

Birželio 3 d. koncerte susipažino-me su pirmąsyk į mūsų kraštą atvy-kusiu italių pianistu, tikra fortepi-jono meno legenda Bruno Canino. Tai menininkas, seniai užkariauves Europos ir pasaulio koncertų sales, bendradarbiaujantis su ryškiausiais

puošmenomis, gyva muzikos tēk-me, kurią harmoningai palaičė or-kestras.

W. Mozarto Koncerete visą dème-sį užvaldė B. Canino fortepijonas, visų pirma, be pastebimų išorinių judesių išgaudtas puikus instrumen-to skambėjimas. Regis, tai viena didžiųjų fortepijono grando meno paslapčių. Taip pat sužavėjo papras-tumas (iš tikro – menamas, pagrįs-

Vadimas Repinas ir Gintaras Rinkevičius

Sergejus Krylovas ir Bruno Canino

pozitorui būdingus muzikinių vaiz-dų kontrastus, patetišką veržlumą, svajingą lyriką, pakilų judrumą. Kai kuriose sonatos vietose ansamblis mano galva kiek „perspaudė“ emocijų proveržius. Kita vertus, gal tai sąmoningas noras būti išgirstiems „naujosios mašininės“ epochos klau-sytojų... Tačiau, gal pajutės audrin-gų emocijų perteklių, D. Geringas su pianistu užbaigė koncertą dvem nuostabiaisiais bisais, kai violončelė prabilo tuo ypatingu „geringišku“ skambesiu, sklindančiu iš siclos gel-

kurį autorius paraše ir pavadino „commentum“ – néra tiesioginis F. Chopino „Introdukcijos“ ko-menataras, greičiau jos inspiruotas savarankiškas kūrinys. Idėmiai klausantis buvo galima fiksuoti pa-sikartojančią ir nuolat kintančią ke-lių garsų struktūrą, tačiau su F. Cho-pino muzika ji nesusieta. Muzikos vyksmas rutuliojosi nedidelais frag-mentais, perskirtais pauzėmis, nenu-traukiančiomis įtempstos kūrybinės minties, prasiveržusios *fortissimo* kulminacijoje. Jei fortepijono par-

muzikos šviesuliais. B. Canino uni-kalumas glūdi jo gebėjime vienodai tobulai perteikti ir klasikinę, ir šiuo-laikinę muziką, būti puikiu solistu ir subtiliu kamerinio ansamblio partneriu. Garbusis maestro yra ir kompozitorius, jis sukūrė per tris dešimtis opusų.

Menininko universalumas aki-vaizdžiai atsiskleidė, kai su smuiki-ninku Sergejumi Krylovu ir Lietu-vos kameriniu orkestru atliko Josepho Haydno Koncertą fortepi-jonui, smuikui ir styginių orkestrui

tas giliu muzikos pažinimu ir skoniui), tikslumas, muzikavimo azar-tas, puikus ansamblis su orkestru (pūtikų atliekama muzika vis dėlto galėjo skambėti darniau ir tiksliau). B. Canino meninį portretą užbaigė du unikalūs bisai, tiesiog fantastiškai atlikti su S. Krylovu: Scherzo (Presto) iš S. Prokofjevo Sonatos smui-kui ir fortepijonui Nr. 2 ir L. van Beethoveno Sonatos Nr. 8 finalas.

Pradėjau nuo antrosios koncer-to dalies. Pirmojoje griežė S. Kry-lovo diriguojamas orkestras. Kon-certas prasidėjo italių „galantiškojo stilias“ kompozitoriaus Luigi Boc-cherini simfonija op. 12 Nr. 4 d-moll „Velnio namai“ („La casa del dia-volo“), kurios atlikimas susilydė be-veik į tobulą muzikos ir interpreta-cijos vienovę.

Programą pajavairino šiuo metu bene labiausiai pasaulyje išgarsėju-sio latvio Peterio Vasko simfonija styginiams „Balsai“. Trys kūrinių dalyks turi programinius pavadinimius, kryptingai orientuojančius klausytojų vaizduotę: „Tylas balsai“, „Gyvenimo balsai“ ir „Sąžinės bal-sas“. Kūrinių skambėjimo kaip pienin-gas pasakojimas, prasidedantis nuo neapibrėžto tylaus garsų chaoso (sakytyum, kladžiojimo samonės gelmėse), kartkartėmis susiformuo-jaus i minorinį trigarsį. Dominuo-jant autorui būdingam elegiškumui ir garsų virpėjimui, vidurinėje da-lyje muzikos tēkmė įvairouja, kyla įtampa, sproginėja dinamika, vio-lončelių melodiją slopināchaosas... Jis girdimas ir paskutinėje dalyje, kol vėl sugrįžta į minorą į gana netiketai kūrinių nutrūksta. Lietu-vos kamerinis orkestras, diriguojamas S. Krylovu, pateikė labai raiš-kų veikalo pavidalą. Koncerto, beje, klausėsi ir specialiai į Vilnių atvy-kęs kompozitorius.

Ian Fountain ir David Geringas

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

mių. Buvo atliktos dvi Gustavo Mah-lerio dainos: „Ich bin der Welt ab-handen gekommen“ (iš ciklo „Pen-kios dainos F. Rückerto žodžiai“) ir „Ging heut' Morgen übers Feld“ (iš ciklo „Keliaujančio pameistro dainos“).

Tijoje dominuoja fragmentuotos struktūros, violončelė traktuojama kaip daininges instrumentas, kon-trastuojantis su fortepijonu. Man regis, kūrinio aurą taikliai nusaky-tų paties V. Baltako mintis apie įtampą tarp išsakyto ir nutylėto. Kū-

Nr. 6 F-dur ir Wolfgango Amadeus Mozarto Koncerto fortepijonui ir orkestrui Nr. 23 A-dur, KV 488 so-lo partija. Klausantis J. Haydno gro-žėjaujasi subtiliu solistų ansambliu, lanksčiu jų tarpusavio pokalbiu, raiškiai įgarsintomis gausiomis

Plastinio teatro demonai, kabaretais ir žaidimai

„Skrajojantis festivalis“ Kaune: polemiški pastebėjimai, apmąstymai ir įžvalgos

Konstantinas Borkovskis

Keturias dienas, gegužės 25–28 d., Kaune vyko tarptautinis lėlių teatrų festivalis „Šypsos lėlių ir vaikai“, kurį aštuoniolika kartu rengė Kauno valstybinis lėlių teatras, tradicijos tasa. Šis festivalio programą sudarė 20 spektaklių, o juos parodė 12 šalių teatrai. Vaidinimai vyko Kauno lėlių teatras, Kamerinio teatras, Muzikinio teatros ir Dramos teatros scenose.

Iš pat pradžių knieti pažymėti tai, kuo, tikriausiai, derėtų užbaigti apžvalga: šis festivalis yra ypatingas reiškinys daugeliu aspektų. Pirmiausia, festivalio apskritai neturėjo būti, nes dar prieš porą metų Kauno lėlių teatro vadovas ir festivalio „Šypsos lėlių ir vaikai“ pagrindinis organizatorius Sigitas Klibavičius iškilmingai paskelbė, kad festivalio nebebus. Priežastis – sunkūs laikai, nuovargis dėl nepakeliamos organizacinės naštros (tai, ko gero, buvo vienintelis Lietuvoje tokio mesto teatru festivalis, kurį kasmet rengė vienėna nedidelis valstybinis teatras vien savo pajėgomis), ir tai, kad Kaune, kaip ir visoje šalyje, kultūra vis labiau stumiamā į visuomeninio gyvenimo pašalius. Festivalis, objektyviai tapęs sisteminiu Kauno kultūrinio gyvenimo reiškiniu, atrodė taip ir neišskirojo sisteminės pozicijos miesto gyveniminei ir valdžios akse, ir visi rūpesciai dėl to sistemiškumo palaikymo nepakeliamą naštą užgriuva kulkias Lėlių teatro pajėgas ir jo vadovo pečius.

Tačiau šiemet po metų pertraukos festivalis vėl įvyko. Tod reikėjo pakelti pavadinimą ir prisidėti prie tarptautinio projekto „Skrajojantis festivalis – šeima ir vaikai šiuolaikinėje Europoje“, kuris vykdomas pagal Europos Komisijos programą „Kultūra 2007–2013“. Iš projekto išjungė ir kiti jau veikiantys lėlių teatrų festivaliai Lenkijoje, Slovakijoje, Čekijoje ir Ukrainoje. Pirmasis projekto festivalis įvyko pernai Lenkijoje, ji surengė Torunės lėlių teatras „Baj Pomorski“.

Nuo seno lėlių teatrų festivalių rengėjus kamuojata keletas esminių problemų: kam tokie festivaliai yra skiriami – ar specifinei lėlininkų profesionalų kastai, ar plačiajai publikai; ar lėlių teatras yra teatras vaikams (ar TIK vaikams?), ar IR suaugusiesiems (kartais gal TIK suaugusiesiems)? Ligi šiol galioja terminas „festivaliniai spektakliai“. Tai – tokie spektakliai, kurių rodymas komerciškai niekada nepasiteisina, bet jie turi šansų būti įvertinti ir pelnyti įvairių apdovanojimų tarptautiniuose lėlių festivaliuose. Tod kam tuomet rengiamai lėlių teatrų festivaliai – išrinktai

profesionalų kastai, ar plačiajai, pramogų išsiilgusiai publikai?

Dar viena problema, su kuria susidūrė pastarojo festivalio rengėjai – jau nebegalioja sena, sovietmečiu veikusi, tradicija, kad lėlių teatrai festivaliuose dalyvauja be honoraro, t. y. pasitenkina vien apmokėjimu už kelionę, viešbučius ir maitinimą (kadaike keliaudavo net savo lėšomis). Tokie laikai praėjo negrižtamai, lėlių teatrai jau išmano komerciją ir žino savo vertę, ir labai dažnai nevyksta į festivalius netik be nemenko, savo pačių nustatyto, uždarbio, bet ir reikalauja išankstino apmokėjimo. Tokia politika lėmė, kaip supratau, ir tai, kad festivalyje nedalyvavavo nuolatiniai svečiai ir partneriai Estijos lėlininkai. Todėl be jokių perdėtų reveransų nuolat skambėjo festivalio rengėjų padėkos visiems, kurie pagelbėjo šią modernią, bet labai šiurkščią realybę įveikti, – Izraelio ir Nyderlandų ambasadoms, Prancūzijos kultūros centru, Lenkijos institutui Vilniuje, kultūros ministriui Arūnui Gelūnui, įvairioms parėmuisioms firmoms ir politikos veikėjams – už tai, kad honorariniai aspektai buvo išspręsti ir mes išvydome tai, ką išvydome. O ką gi iš tiesų mes išvydome?

Svarbiausia

Cia dera laika, kukliai nudelbus akis ir švelniai išraudus prisipažinti, kad nepavyko pamatyti visų festivalio programos spektaklių, ir netgi visko, ką rodė vien teatrai iš užsienio. Bet trys ketvirtadaliai programos yra pakankama bazė, kad būtų galima vėl pasvarstyti sena kaip teatro pasaulis tema: ar lėlių teatras yra visavertis menas, ir – svarbiausia – ar lėlių teatras apskritai, o šiuolaikinis ypač, yra lygiaverčios partneris ir konkurentas visų kitų teatro meno rūšių kontekste? Tai, ką pavyko prisikvesti, suburti ir parodyti S. Klibavičiui ir kitiems festivalio rengėjams ir dalyviams, suteikė neįkainojamą galimybę pastarają problemą iškelti į naują lygmenį ir atsakymai į šiuos klausimus pasirodė gerokai nevienareikšmiai, giliūs, kontraversiški ir išeinantys už tradiciinių teatro rūšies, žanro, adresato, išraiškos priemonių ir meninės kalbos suvokimų rėmų nei kada nors buvo iki šiol.

Svarbiausia yra tai, kad (štai ką reiškia patirtis!) itin vykusiai buvo sudaryta festivalio programa. Tarsi po uvertūros, kelių tautinių (Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Vilniaus) lėlių teatrų spektaklių, smūgine programos dalimi tapo lėlių ir kaukių paradas Laisvės alėjoje.

Galima įvairiai vertinti tai, kaip atrodo ar kaip surežisuta tradicinė šventinė lėlių teatrų personažų pavasarinių eisenų per Laisvės alėją,

gės“, bet šis ypač atliktas kaip sinchroninis dviejų bandelių porų šokio duetas. Buvo tarsi akiplėšiškai teigama: viskas jau buvo, viskas tik pakartojama, ir visu tų citatų, įvaizdžių ir išraiškos priemonių – kaip lašų vandenynė, tik imk ir naudokis – jeigu moki, ir jeigu tikrai žinai, KAIP naudoti...

Pasikartojimai

Akivaizdu, kad kai kurios tos pačios priemonės, tie patys lėliniai triukai ir tie patys atlirkėjo (lėlės valdytojo) ir daikto (lėlės) sceninio bendravimo stereotipai keliaudavo festivalio programoje beveik identiškais pavaldais iš teatro į teatrą, iš spektaklio į spektaklį. Vienas iš ryškiausių pavyzdžių buvo atviras lėlininko (kaip gyvo asmens) ir pūstinių lėlės (kurių jis čia pat valdo) principo naudojimas. Aktorius vaidino balsu ir už save, ir už personažą, neužsikraudamas sau pareigos išmokti tradicinio „pūvakalbystės“ meno, kai nejudinant lūpų šnekama už lėlę.

Pirmas šiuo atviro „pūvakalbio be pūvakalbystės“ teatro pavyzdžiu nustebino nebejaunas Nevillis Tranteris iš Amsterdamo trupės „Stuffed puppet“ (reiškia tarsi „Šlamšto lėlytę“) savo pasirodyme, pavadiname „Pančas ir Džudi Afganistane“. Personai, „padžiauti“ scenoje ant stovų, salia kariškos maskuotės skiautinio širmutės, – kaskart būdavo užmaunami ant rankos ir su jais buvo bendraujama atvirai, ne per širmą. Pirmasis jų – neįmantrus jaunuolis, skersai užmauta keputaite, socialinės programos „antrasis šansas“ auka; jis – būsimas „šou“ žiūrovai; vėliau pasirodė įkyrus žurnalistas, kurmis šeichas (matyt, turima galvoje Al Qaedos kovotojų slapstymasi Tora Boros kalnuose), godojantis ar tai savo sūnėno, ar tai kupranugario, taip pat tirtanties iš baimės prancūzus „žydrasis šalmas“; egzicties samdinus, panasus į krokodilą; kupranugaris; balta „nakties košmarų beždžionė“; taip pat Bin Ladenos kūdikis, Bin Ladenos žmona ir pats Bin Ladenas. Su Panču ir Džudės tradiciniu teatru ši pasirodymą sieja tik tai, kad ir čia, ir ten – žodinis, šmaikščių aktualių politinių ir socialinių tekstų teatras. Bet jau čia atsiranda, kaip potekstė ir kita tema – žmogaus ir jo antrininko, laisvo asmens ir jo demono, žmogų terorizuojančio ir juo manipuliujančio (būtent lėlė, manipuliujanti žmogumi, o ne priesingai) jo antrojo, tamsiojo „as“ valdžia ir pranašumas prieš lyg laisvą rinktis, bet iš tiesų savo fobijų ir manijų užspėstą šiuolaikinę (kūrėjo, menininko arba eilinio piliečio) asmenybę.

B. D.

Nevillis Tranteris iš Olandijos (teatras „Stuffed puppet“): aistringas dialogas su lėle ir su savimi.

FESTIVALIO RENGĖJŲ NUOTR.

bet faktas akivaizdus (bent jau iš šalies) – šis paradas jau tapo neatskringamu Kauno miesto simboliumi, kaip ir kariliono koncertai ar liepsningi vaidinimai Kauno pilies papédėje, poezijos skaitymai Dainų slėnyje ir muzikos skambesys Pažaislyje (ir t., ir pan.). Gigantiškos Cicinų ir kitas popžvaigždutes vaizduojančios lėlės, žingsniuojančios per Laisvės alėją, atrodė itin organiškai, „privalomos“ dūdų orkestras ir žygiujančios merginos, pavidalą kasmet vis keičiantis panevėžičių lėlių teatro vežimais, spalvingos, nežinia iš kur atsiradusios Venecijos karnavalio kaukės ir kostiumai, įvairių lėlių teatrų akcentai ir specialiai eisenai parengti spalvingi aksesuarai ir įtaisai – visa tai paliko šventinį karnavalinių išpūdį. Patirtis daro savo: eisena kaskart vis geriau organizuojama ir tampa kompaktiškai efektingesnė.

O stebeti, kaip netikėtai alėja užplūdiuose beveik juriiniuose vėjo gūsiuose, plevėsuodami kaip burės virtuoziskai vykdė savo choreografines kompozicijas kojūkininkai (Kretingos kultūros centro teatras studija „Atžalynas“) – vienas malonus, reginys tiesiog gniaužę kvaip. Prie centrinio Laisvės alėjos fontano iš „Metropolio“ balkono kreipėsis į lėlininkų parado marginyną naujas miesto meras Rimantas Mikaitis turėjo puikią progą savo akimis išsikinti, kad Kaunui šio lėlinio siautulio tikrai reikia.

Svarbu, kad ir pirmasis, kuklus užsienio programos spektaklis, due-to „Compagnie Garin Troussenboen“ iš Prancūzijos (Savenay) mažoji Lėlių teatro salėje suvaidintas stalos teatros spektakliukas „Žvakės šviesa – 2“, ir finalinė sausakimšame Muzikiniame teatre furoriškai atlakta šokėjo ir lėlininko Duda Pailos iš Olandijos apoteozė „Išperai!“ – abu šie iš esmės skirtinės spektakliai organiškai įremina visą festivalyje išskleistą plastinio teatro (vien lėlių teatru tai nepavadinsi) ieško-

jam ir eksperimentų panoramą. Ir visa tai – apie tą patį, tik vis kito masto, kitomis priemonėmis, ir pertiekiamomis kitomis prasmėmis.

Apsirengusi kaip scenos patarnautojai „lazzi“ iš „Commedia dell'arte“ teatro prancūzų porelė (pagyvenęs vyriškis ir jauna moteris) dėvėjo ir šiuolaikincis beisbolo keputaite, kurių snapeliai vykusių dengė veidus, – tai aktualu atviros vaidybos lėlių teatrui. Beisbolo keputaite – naujas dabartinių lėlininkų atributas, pasikartojęs ir kroatų spektaklyje „Striboro miškas“, bet ten ši detalė suteikė spektakliui dalyviams scenoje kitoki, greičiau militarinio muštro atspalvi. Apskritai, pradendant šiuo prancūzų spektakliu, vėliau programoje vis labiau buvo matyti, kad šiuolaikinė lėlių (atsiprašau, plastiniame) teatre lėlininko – lėlės valdytojo – vaidintojo, kaip savarankiškos asmenybės, pateikimas tampa vis labiau akcentuotas ir prasmingas.

Prancūzai per trumpą ir lyg neįmantrų (bet iš tiesų gana virtuozišką) manipuliacijų lėlytėmis, širmutėmis, daiktais seansi, viską komentuodami trumpais ironiškais užrašais, pateikę žiūrovams tarsi plastinio teatro enciklopediją. Žaviai bendraudami su žiūrovais, jie spėjo parodyti ir pailiustruoti ir lėlių, ir daiktų, ir pirštų, ir vaizduotės, ir žodžių teatrą. Lėlės buvo parastos, netgi primityvios, iš drobinio maišelio arba iš porolono gabaliuko. Keisdamos formą jos vykdė akrobatinius triukus, veikė su mažytėmis kaukėmis ir žaislinčiems dekoracijomis, manipuliavo kitomis lėlėmis, o jeigu staiga sulaukdavo pasiprišešinimo (ypač efektinges momentas) – jos kreipdavosi į lėlininką (kaip į Dievą) – ir šis noriai joms padėdavo. Cia buvo ir tragedija, ir komedija, buvo parodija, buvo nusilenkimai ne vietoje, ir finalą vainikavo „bandelių šokis“, pasivintas iš Čapline „Aukso karštli-

Sugrįžus iš Kenterberio

Ispūdžiai iš šiuolaikinės muzikos festivalio „Sounds New“ ir konferencijos „Baltijos muzikos ir muzikologijos“

Kamilė Rupeikaitė

Nepaprastai jaukus, istorinis, dar romėnų laikais įkurtas Anglijos miestelis Kenterberis (Canterbury), garsėjantis įspūdingu pasaulinės reikšmės paveldo objektu – Kenterberio katedra, gegužės 20–29 d. buvo tarpės Baltijos regiono muzikos atlikimo centru. Čia vyko jau tradicinis, 10 metus rengiamas šiuolaikinės muzikos festivalis „Sounds New“, ši kartą skirtas Baltijos šalių muzikai. Festivalių, kurį organizuoja Kenterberio Kristaus Bažnyčios (Christ Church) universiteto darbuotojų komanda, sudaro ne tik akademiniés ar eksperimentinės muzikos koncertai, bet ir edukaciniai renginiai, kompozicijos konkursas, muzika viešose erdvėse, muzikologų konferencija, poezijos skaitymai, filmų programa. Festivalis rengiamas bendradarbiaujant su kitu mieste esančiu – Kento universitetu. Viešint susidarė įspūdis, kad Kenterberio miesto bendruomenė mėgsta šį festivalį ir noriai tame dalyvauja, gausiai lanko.

Festivalio programos pavadinimo akcentas „Baltic +“ indikuoja kick platesnį nei vien Baltijos šalių muzikos spektrą. Greta pagrindinės šių metų festivalio figūros – pasauliye žinomiausio Baltijos regiono kompozitoriaus Arvo Pärto – muzikos, skambėjo kitų Baltijos šalių kompozitorių (aprépiant ir Skandianavijos kraštus bei iš dalių – Lenkiją) kūriniai. Taip pat, matyt, dėl tam tikro „prieskonio“, į programą buvo įtrauktai pasaulinio garso kompozitoriai – Philippe Glasso, Terry Riley, Sofijos Gubaidulino – kūriniai. Anot prie festivalio programos lietuviškosios dalies dirbusios Lietuvos kultūros atašė Didžiojoje Britanijoje Daivos Parulskienės, „mintis imtis baltiškos temos Kristaus Bažnyčios universitetui veikiausiai kilo kartu su noru pasivesti Arvo Pärtą, tai yra idealus pasirinkimas miestui, turinčiam tokią įspūdingą katedrą. Tačiau tai tikrai nėra dažnas ir būdingas pasirinkimas čia organizuojamieji renginiams, net ir turint mintyje tai, kad Pärtas yra viena iškingiausių naujosios muzikos figūrų, o Baltijos šalių chorinė muzika sparčiai plinta visoje Didžiojoje Britanijoje. Britų spauda iš pasirinkimą kaip visuomet su didele arogancijos doze įvertino kaip „herojiškai nepopulariai veiksmą“. Tad tikrai pagyrė vertos festivalio organizatoriai pastangos neapsiriboti vien tik A. Pärtas muzika ir labiau pasigiliinti į tai, kas vyksta Baltijos šalyse. Vieno iš susitikimų metu festivalio meno vadovas Paulas Maxas Edlinas atsargiai pasidavė apiben-

drinimams, esą susipažinus su daugybe įrašų, jam lietuvių muzika pa- sirodė „rupesné“ nei kaimynų, ivairės. Festivaliu buvo atrinkta nemažai kūrinių, kurie turėjo būti atliki įvairiuose kontekstuose, tačiau organizatoriai teigė, kad kai kuriais atvejais britų atlikėjus buvo sunku įtikinti, kad labiau verta išmokti naują jdomų kūrinių nei atliki puikiai žinomą repertuarą (šios realios mums yra puikiai žinomas). Tačiau galima pasidžiaugti tuo, kad organizatoriai patys atsirinko Audros Molytės prodiusuotą šokio spektaklį „Taip!“, kuriamo įdomiai jungama gyva muzika ir įrašas (Egidijus Medekšaitės muzika), šoki (Raimonda Gudavičiūtė ir Mantas Stabačinskas), videoprojekcijos ir šviesos (Vladimiras Šerstobajevas), noriai sutiko įtrauktį Kauno styginių kvarteto pasirodymą, Audriaus Stonio filmų programą (šeitines taškas buvo „Baltijos kelio“ filmų programa), taip pat festivalyje su savo jaunaisiais kolegomis bei dėstytoju Owenu Murrayumi pasi- rodė akordeonininkas Martynas Levickis, studijuojantis Londono karališkoje muzikos akademijoje. Itin gerų atsiliepimų sulaukė Kauno styginių kvarteto koncertas – ir programa, ir atlikėjai, kuriuos publika ir festivalio organizatoriai sutiko itin šiltai, tad, tikėtina, kvartetas turėtų grįžti į Angliją turui 2012 ir 2013 metais.“ Kauno styginių kvartetas (Karolina Beinarytė, Dalia Terminatė, Eglė Karžinauskaitė, Saulius Bartulis) „Sounds New“ festivalyje gegužės 23 d. atliko A. Brucknerio styginių kvartetą c-moll op. 111, Zitos Bružaitės „Mozaika“, Justės Janulytės „Ariją“, Vidmanto Bartulio „Keturias paguodas liudnai violončelei ir dainą be žodžių“ ir „Psalmes“ – styginių kvartetą Nr. 2.

Didžiulių įspūdžių paliko du labai aukšto lygio vakariniai koncertai nuostabiojoje Kenterberio katedroje: gegužės 26 d. katedros kriptoje A. Pärto, Rodericko Watkinso, Philippe Glasso, Terry Riley kūriniai (dauguma ju buvo britiškoji premjera) atliko žymusis Amsterdamo violončelių oktetas, o 27 d. centrėje katedros erdvėje A. Pärto, B. Britteno, Rolfo Martinssonio, Henryko Goreckio, Nicolaso Mawo kūriniai atliko vieni geriausią Didžiosios Britanijos kolektivą – Karališkojo Kembridžo koledžo choras ir Filharmonijos orkestras. Sukrėtė A. Pärto „Adomo rauda“ vienuolio, šv. Silvano (Silvano Atonito) teksta, užsakyta 2010 ir 2011 m. Europos kultūros sostinę Stambulo ir Talino, taip pat Didžiojoje Britanijoje skambėjusi pirmą kartą. Kūriniai paženklintas dramatizmo, sielvarto proveržių. Apmastydamas egzistencinę kančią, A. Pärta Adomą traktuota ir kaip kolektivinę sąvoką, ir kaip kiekvieno individu, kenčiančio žmonijos kataklizmų, simbolį. Dar kartą įsitikinome, kad A. Pärta yra sukūrės unikalų savo pasauli, jo mu-

Girėnas Povilionis, Audra Versekėnaitė, Arvo Pärtas, Gražina Daunoravičienė, Kamilė Rupeikaitė, Jūratė Katinaitė ir Rima Povilionienė

NUOTRAUKA IŠ G. IR R. PÖVILIONIŲ ARCHYVO

zika, kaip pabrėžia G. Daunoravičienė, yra „labai radikalai moderni ir kartu patriarchališka, pasižymi dingdinga kosmine tvarka“. Labai gausiai susiūrėjusi publika itin šiltai priėmė šiuos koncertus. Malonai netikėta buvo ir tai, kad abu vakarus koncertai prasidėjo trumpa malda – matyt, tai irgi visų toje sakralioje dingdingos katedros erdvėje vykstančių koncertų tradicija.

Vertinant gegužės 26–28 d. vykusią konferenciją „Baltijos muzikos ir muzikologijos“, labai džiugina visų pirma tai, kad ši iniciatyva atėjo iš išorės, kad britų universitetas ėmėsi Baltijos šalių muzikos pristatyti ir mumis buvo susidomėta. Pati idėja yra labai reikšminga Lietuvos muzikai ir muzikologijai, kaip galimybė viename didžiuju Europos kultūrinių centrų pristatyti mūsų muzikinį paveldą ir dabartį, sudominti Lietuvos muzika tuos, kurie iki šiol nieko apie ją nežinojo. O ir važiuoja ne tuščiomis rankomis – G. Daunoravičienė Kenterberio universiteto bibliotekai padovanavo jo visų M.K. Čiurlionio fortepijoninių kūrinių įrašus, R. ir G. Povilioniai dovanų atvežė visą žurnalo „Lietuvos muzikologija“ rinkinį. Beje, energingoji, visada besiypanti, konferencijos rengėja dr. Eva Mantzourani jau pažadėjo atvažiuoti į Lietuvą ir atsiusti savo straipsnį „Lietuvos muzikologijai“.

Konferencijos programa buvo ištis intensyvi – vienu metu vykdavo dvi sekcijos (iš viso jų surengta 13), dvi buvo skirtos vien lietuvių muzikai („M.K. Čiurlionis ir anapus“ ir „Šiuolaikiniai lietuvių kompozitoriai“). Savo kraštui astovavome aštuoniene: Muzikos ir teatro akademijos (LMTA) profesorė, habil. dr. Gražina Daunoravičienė, pristačiusi M.K. Čiurlionio fortepijoninės muzikos žodynai ir praktiką, LMTA Muzikos teorijos katedros vedėja, docentė dr. Audra Versekėnaitė, kalbėjusi apie XX a. Lietuvos muzikos įtakas ir sąveikas, LMTA Mu-

zikos teorijos katedros lektorė dr. Rima Povilionienė, gvidenusi konstruktivųjį Lietuvos muzikos pagrindą nuo Čiurlionio iki XX a. pabaigos, Lietuvos radijo muzikos redaktorė, Lietuvos kompozitorų sąjungos (LKS) Muzikologų sekcijos pirmininkė Jūratė Katinaitė, pristačiusi Lietuvos muziką tarptautinėje kompozitorų tribūnoje, Lietuvos vargonų paveldo centro direktorius dr. Girėnas Povilionis, aptaręs velyvojo baroko vargonų bystės Vilniaus mokyklą ir vargonų statytojo Nicolauso Jantzonio veiklą, LMTA docentas dr. Rimantas Astrauskas, kalbėjės apie Lietuvos etnomuzikologiją pokariu kaip tyli pasipriešinimą, LNOBT žurnalo „Bravissimo“ redaktorė, LKS Muzikologų sekcijos vicepirmininkė Beata Baublinskienė, pasirinkusi temą apie pastarojo dešimtmecio lietuvių operų kūrimo suklesėjimą, ir šių eilučių autorė, pristačiusi kompozitoriaus Anatolijaus Šendrovo muzikos tapatybes. Visi pranešimai buvo labai skirtini: trys – teoriniai, skirti struktūrų sąveikoms ir analizėms, kiti – istoriniai, atspindintys skirtinę šiuolaikinės muzikos problematiką, įvairių kompozitorų kartų sąšaukas, kūrėjų identiteto klausimą. Noriu padėkoti kolegėms G. Daunoravičienei ir B. Baublinskienei, pasidalijus savo įspūdžiais ir padėjusioms parengti ši reportą.

Didžiausia konferencijos sekcija buvo skirta A. Pärto kūrybos analizei. A. Pärto, V. Tormiso ir kitų estetų kompozitorų muziką nagrinėjo iš užsieniečių, ne tik patys estai, o štai latvių ir lietuvių muzikai bei jos ypatumus pristatė patys šių kraštų tyrinėtojai. Išimtis – M.K. Čiurlioniui skirtoje sekcijoje pranešimą apie oktatominą skaitę muzikas Georgas Kennaway'us. Šis M.K. Čiurlioniui besidomintis britas atvyks į rugpjūčio Vilniuje rengiamą M.K. Čiurlioniui skirtą trijų dienų tarptautinę konferenciją. G. Dau-

noravičienės, kuri klausėsi pranešimų estiškoje sekcijoje, teigimu, analizuojantiesi A. Pärto muziką gali ei- ti tiesiai prie esmės, staurindami objektą, nes pagrindinė informacija, kontekstas jau yra žinomas, apie šį kūrėjų rašoma enciklopedijose, jo tintinnabuli (varpelį stiliumi) savo ka daug tyrinėjama. Tuo tarpu lie-

tuviai pranešimo dalį turėjo skirti pagrindinei informacijai, o ne reiškinio tyrinėjimo gelmei, nes tai, ką pristatome, niekam nežinoma. Kaip įdomiausią A. Pärto sekcijoje G. Daunoravičienė išskyre estės Saale Karedos pranešimą „Leškant Arvo Pärto Summa raktažodžio“, kur „la- bai protinai ir logiškai buvo išdėstyta tintinnabuli technikos esmė – kaip duali bazinės struktūros skliauda dviem sąveikaujančiais lygmenimis (T–balso ir M–balso) – tintin- nabuli balso ir melodinio balso. Idomiausia, kad ji parodė labai tikslią matematinę Pärto kompozicijų struktūrų išdėstymo kalkuliaciją, kur jis visai tiksliai matematiškai permutuoja numatydamas šių bazinių struktūrų kitimą“. Pats A. Pärtas, anot G. Daunoravičienės, labai aistiringai neigė tokį apskaičiavimų buvimą savo muzikoje, sakydamas, kad tai būtų pernelyg formalu ir nevisa kūrybiška, tačiau profesorė pa- brėžė, kad „kalkuliuojama tik fundamentali „skeletoninė“ struktūra, toliau yra laisvai formuojama faktūra, melodinės puošmenos, šiuose aukštesniuose lygmenyse skleidžiasi intuityvus laisvos kūrybos impulsas“.

G. Daunoravičienė, vertindama kolegų iš kitų šalių pranešimus, atkreipė dėmesį į kontekstų nebuvināmą, nesigilinimą į teorijų tradicijas, pernelyg plačių išvadų darymą pranešimo pagrindu, p.vz., kalbant apie Latvijos dainų šventes net nepaminėta, kad tokios rengiamos ir Estijoje, ir Lietuvoje, nebuvinātus

NUKELTA | 5 PSL.

Debiutai ir klasika Gdynėje

Prasidėjo 36-asis lenkų vaidybinių filmų festivalis

Živilė Pipinytė

Pastaraisiais metais Gdynės vaidybinių lenkų filmų festivaliu tenka išgyventi nemenuk permainų: pasikeitė datos – iš rudens festivalis perkeltas į vasarą, keičiasi vadovai, žiniasklaida nuolat kalba apie poreikį atsinaujinti. Šiemet tos permainos gana akiavайдžios: sutrumpėjo konkursinė programa – joje rodoma 12 filmų, tarp kurių ir dar niekam nematici, tik prieš festivali baigtis kūriniai, ir jau tarptautinį pripažinimą pelnę filmai, tokie kaip Jerzy Skolimowskio „Essential Killing“, pernai pelnę keliis Venecijos kino festivalio apdovanojimus ir ne vieną lenkų kino akademijos „Auksinį erelį“.

Pirmą festivalio dieną (deja, šis tekstas rašomas festivaliu tik prasidėjus) daugiausia susidomėjimo sulaukė jauno režisierius Jano Komasa filmas „Savižudžių kambarys“ („Sala samobójców“), kurio premiera šiemet jyko prestižinėje Berlinalės programoje „Panorama“. Debiutas ryškus ir įsimenamas. Filmo herojai – prie gyvenimo nepritampantys paaugliai, kurie užsidaro savo virtualiuose pasaulyose ir bendrauja tik virtualioje erdvėje. Turtingū, bet labai užsiemusių tėvų sūnus jaučiasi suprastas tik interne su sutinkos merginos, kuri jau kelerius metus neišcina iš savo kambario. Vaikino savižudybė atrodo logiška išėitis – su gyvenimu jo nesieja niekas, net meilė nepažįstamajai.

Bet jaunas režisierius neišvengė ne tik didaktikos, bet ir akiavaidžių supaprastinimų. Man atrodo, kad filmas tikrai patiks jaunajai audito-

riai. Ji ne tik atpažins filme save, bet ir savo šaržuotus, pinigams ir karjerai gyvenimą paskyrusius tėvus, savo muziką, virtualius žaidimus, drabužius ir žodelius. Vienas iš tokų jaunimo kultūros liudijimų man pasirodė ir gana daug vietos filme užimantys animacinių interpalų, sukurti japonų *anime* stiliumi. Neabejoju, kad filmas atsidurs tarp festivalio prizininkų – ji lydi ir džiulius žiniasklaidos dėmesys.

Aš labiausiai laukiu Wojciecho Smarzowski filmo „Rożę“ („Róża“). Prieš porą metų Smarzowski nustebino Gdynę filmu „Blogi namai“ – vienu niūriausiu ir juodžiausiu pasakojimui apie „liaudies Lenkijos“ ir karinės padėties tikrovę. Naujasis filmas žada perkelti į pokari, į Mozūrus, kur vietas gyventojai tampa valdžiai įtartinais piliečiais. Istoriją režisierius žada pasakoti Armijos Krajobovs karininko akimis. Dar laukiu i Bartoszo Konopkos filmo „Aukščio baimė“ („Lek wysokości“). Tai – debiutinis vaidybinių Kanopkos pilno metražo filmas. Šis režisierius jau sulaukė tarptautinio pripažinimo, o jo dokumentinis filmas „Berlyno triu-

šis“ („Królik po berlińsku“) buvo gerai sutiktas ir Lietuvoje.

Konkursinius filmus šiemet vertins tarptautinė žiuri, kuriai vadovauja Anglijos užaugės ir ten kuriantis Pawełas Pawlikowskis („Meilės vasara“). Tarp žiuri narų – animacinių filmų „Valsas su Baširu“ režisierius Ari Folmanas, aktorė Małgorzata Ostaszewska, viena Roterdamo festivalio organizatorų Liudmila Cvikova. Idomu, kaip keisis filmų vertinimai, juk ne vienas žiuri narys, ko gero, ne taip jau gerai orientuojasi lenkų kino kontekste.

Kitoje festivalio programoje – „Lenkų kino panorama“ – bus parodyti 9 filmų. Kol kas sunku pasakyti, ko pristigo joje rodomiems filmams, kad patektų į konkursą, bet ir tarp jų autorų daug žinomų varžų: Andrzejus Barański, Anna Jagielska, Wiesławas Saniewskis.

Dar vienas festivalio konkursas skirtas jaunujių kinui. Programoje – trumpo metražo filmai, kuriuos skurkė aukštūjų kino mokyklų studenai. Viena iš jų – Andrzejus Wajda's kino mokykla – šiemet surengs konferenciją, taip pat bus atidaryta fotografijų paroda „Andrzejus Wajda“.

„Rożę“

muzikologams vis kliūva, kad jie apie muziką išmano vien teoriškai, o ne praktiškai), tačiau, kita vertus, išryškėja gana paviršutiniškos muzikologijos žinios, siaurai apsiribojama savo tiriamu objektu.

Labai teigiamai galima įvertinti galimybę užmegztį kontaktus, asmeniškai susipažinti, o tai, tikimės, skatins tolesnį bendradarbiavimą. Anot B. Baublinskienės, „galbūt būtų buvę geriau, jei pranešimai pagal temų ir pasiskančių geografiją būtų išdėstyti mišriu. Tuomet sauvame vienas pranešimas suteiktu platesnį kontekstą kitam. Vis dėlto džiugu, kad nors lygiagrečiai lietuviškoms sesijoms vyko reprezentatyvių estų muzikos sesijos (jų paklausyti buvo atėjęs ir gyvasis klasikas A. Pärtas), Lietuvos muzikologų pranešimai sulaukė dėmesio, komentarų ir kiekvienas pritraukė tikslinių konkretios nagrinėjamos temos klausytojų“. Antai savo pranešimo pavadinimu „Tas paščėlis pirmasis dešimtmetis“ B. Baublinskienė norėjo nubrėžti asociatyvią paralelę tarp pastarojo dešimtme-

čio Lietuvos operos (ypač kamerinių) scenos ir trčiojo dešimtmečio Vakarų Europos muzikos, kuris kartais įvardijamas kaip „paščėlis dešimtmetis“, kai pradėjo rastis netikėčiausiu formų kūrinių ir stilistinių mišinių. Pristatydamas charakteringus lietuviškų šiuolaikinių operų pavyzdžius, Beata pradėjo nuo Broniaus Kutavičiaus „Lokio“ (2000), kuri, anot muzikologės, nėra modernistinė (juolab avangardistinė) opera, bet brėžianti tam tikrą estetinę ribą. Klausimas, kurio Beata sulaukė po pranešimo – „kodėl lietuviškose operose tiek daug kalbėjimo (ne dainavimo)“ – kol kas lieka retorinis, o jis uždavusiam muzikologui iš Kanados Jacobui Sagransui (estiškoje sekcijoje skaičiuojamai pranešimą apie Veljo Torviso muziką ir jos „kalbamuosius“ fragmentus) B. Baublinskienė padovanojo B. Kutavičiaus operos „Lokys“ CD, kuriuo jaunasis kolega labai apsidžiaugė. Lietuviškų kamerinių sceninių veikalų įvairovė ypač sudomino ir kompozitorę iš Latvijos Gundegą Šmite (ji skaitė

da ir jo draugai“. Didysis lenkų režisierius šiemet festivalyje surengs ir meistriškumo pamoką – kartu su Januszmu Morgensternu jis analizuos vieną savo filmo „Pelenai ir deimanitas“ sceną.

Meistriškumo pamokos – šio festivalio naujovė. Pamokas taip pat žada surengti Krzysztofą Zanussi

ma Šarūno Barto filmą „Eurazijos aborigenos“ antradienį susirinkusiai auditorijai pristatę Izoldą Keidošiūtę. Abi šios programos masina garšiai vengrų, vokiečių, rumunų vardais, tad lietuviškas kinas atsidūrė tikrai gerame kontekste.

Dar viena dėmesio verta šių metų Gdynės festivalio programos dalis –

„Savižudžių kambarys“

ir Agnieszka Holland. Planavo ir Romanas Polański, kuris siemet už gyvenimo nuopelnus bus apdovanotas „Platininiu lietu“ bet festivalio išvakarėse pranešta, kad Polański i Gdynę neatvyks – jis turi baigtis savo naują filma.

Kitas „Platininis lietus“ skirtas rašytojui, scenaristui, režisierui, vienam lenkų mokyklos kūrėjui Tadeusui Konwickiui. Kilęs iš Vilniaus, vieną paskutinių savo filmų – fantazija Adomo Mickevičiaus kūrinių tema „Lava“ – Konwickis filmavo taip pat Vilniuje.

Šiemet festivalyje bus ir keli lietuviški akcentai. Programoje „Polonica“ bus parodytas Kristijono Vildžiūno filmas „Kai apkabinsiu tave“. Kitoje programoje „Centrinės ir Rytų Europos panorama“ rodo-

lenkų kino klasikos retrospekyvos. Viena jų vadina „Surrealizmas lenkų kine“ ir pristato išskirtinių kūrėjų – Andrzejus Žuławskio, Piotro Szulkino, Grzegorza Królikiewiczaus, Andrzejus Barański – filmus. Beje, šiai 7-ajame ir 8-ajame dešimtmečiais Lenkijoje susiformavusiai originaliai krypciai skirta ir nauja knyga, kurią gavau tik atvykusi į festivalį. Kita retrospekyva vadina „Gryna klasika“. Joje bus parodytas ir ne vieno vyresniosios kartos lietuvių nostalgiskai prisimenantas Wojciecho Haso „Rankraštis, rastas Saragosoje“. Festivalio programma kupina įvykių ir filmų, tad, manau, jam pasibaigus bus daug išpūdzinių, kuriuos pabandysiu aprašyti kitos savaitės „7md“.

Atkelta iš 4 psl.

repertuaras ir pan. (Ilze Velsmidos pranešimas). Heather MacLaughlin Garbes iš JAV pranešime apie „dai-nuojančią revoliuciją“ Estijoje apibendrinimus padarė tik dviejų tradicių estų chorinių dainų pagrindu. Kaip nebogus teorinius pranešimus G. Daunoravičienė išskyre Kerri Kottos („Energijos virsmas Erkki- Sveno Tuuro muzikoje“) ir Daniele Buccio („Eino Roiha“os indėlis į kompozicinių technikų įvertinimą“) pasisakymus. G. Daunoravičienės teigimu, lietuvių nenublanku tarptautinės muzikologijos fone, netgi priešingai – tarp nedidelės apimties objektų ir gana paviršutiniškų jų apžvalgų rodėme rimtas ambicijas. Kontekstų stygii užsienio pranešėjų pasisakymo galima paaškinti tikriausiai tuo, kad nemaža dalis užsienio pranešėjų yra visų pirmą atlikėjai. Teorijos derinimas su praktika, viena vertus, yra labai teigiamas bruožas (antai Lietuvos

čio Lietuvos operos (ypač kamerinių) scenos ir trčiojo dešimtmečio Vakarų Europos muzikos, kuris kartais įvardijamas kaip „paščėlis dešimtmetis“, kai pradėjo rastis netikėčiausiu formų kūrinių ir stilistinių mišinių. Pristatydamas charakteringus lietuviškų šiuolaikinių operų pavyzdžius, Beata pradėjo nuo Broniaus Kutavičiaus „Lokio“ (2000), kuri, anot muzikologės, nėra modernistinė (juolab avangardistinė) opera, bet brėžianti tam tikrą estetinę ribą. Klausimas, kurio Beata sulaukė po pranešimo – „kodėl lietuviškose operose tiek daug kalbėjimo (ne dainavimo)“ – kol kas lieka retorinis, o jis uždavusiam muzikologui iš Kanados Jacobui Sagransui (estiškoje sekcijoje skaičiuojamai pranešimą apie Veljo Torviso muziką ir jos „kalbamuosius“ fragmentus) B. Baublinskienė padovanojo B. Kutavičiaus operos „Lokys“ CD, kuriuo jaunasis kolega labai apsidžiaugė. Lietuviškų kamerinių sceninių veikalų įvairovė ypač sudomino ir kompozitorę iš Latvijos Gundegą Šmite (ji skaitė

B. Baublinskienės mintį: „Mastant bendriau apie britų rengtoje konferencijoje susidėliojusių Baltijos muzikos ir muzikologijos mozaiką, tenka konstatuoti, kad nors de facto bent jau triju Baltijos kraštų ryšiai yra seni, mes patys (kaip ir esame bei latviai) baltiškųjų sąsajų nelinkę akcentuoti. Esame kickviens tarsi atskirai, o pabrėžti bendrybes vis dėlto būtų prasminga, bent jau prisistatant tokiomis gana tolimomis ir mūsų nepažiūstančioms kultūroms.“ Taigi yra apie ką pamastytu ir padiskutuoti, rengiantis panašaus pobūdžio prisistatymams ateityje. Tikėkimės, kad jų tikrai bus. Juk turime kuo sudominti.

Dar vieną džiuginantis faktas – pirmą konferencijos dieną lietuvių sekcijose pamatėme LMTA muzikologijos studijų programos studentę Danguolę Kotryną Kapkanaitę. Ji specialiai atvyko iš Londono pasiklausyti pranešimų, o juk reikėjo mokėti nemažą dalyvio mokesčių... Toks jaunosios kolegės pasirinkimas teikia vilčių, kad Lietuvos muzikologija išliks.

Pabaigoje galima pacituoti

Meno įpročių klabinimas

54-oji Venecijos bienalė

Agnė Narušytė

„Norint iš tikro, kūrybiškai pranokti religinį nušvitimą, nercikia narkotikų. Religinis nušvitimas įveikiamas profanišku nušvitimu, materialistiniu, antropologiniu įkvėpiu, į kurį įvesdinti gali hašišas, opijus ar bet kas kita“, – rašė Walteris Benjaminas apie siurrealizmą, nė neįtardamas, kad jo mintis bus panaudota po kokių aštuoniadesimties metų renkantis 54-osios Venecijos bienalės pavadinimą.

„Nušvitimas“ arba „ILLUMINATIONS“ yra bienalės ašis, ant kurios sveicarė kuratorė Bice Curiger veria kūrius, menininkus, idėjas. Šiame žodyje telpa ir viduramžių rankraščiai, auksu ir sidabru nušviesdavę vienintelę tiesą, ir „nations“ – valstybės kaip pagrindinis bienalės sandaros elementas, nor pasipuikuoti prieš kitus palaikantis jos gyvastį jau daugiau nei šimtą metų.

Tai rodo, kad norint viską galima apversti. Benjaminas rašė iš markizmo poziciją, jam patiko fotografia, nes ji naikino meno kultą ir individualizmą, o jai paklūstanti šviesa stelbė ideologines meno fikcijas. Venecijos bienalėje meno kultas ne nyksta, o tarpsta, šiomet persmelktas fiktyvumo, netikrumo ir neadekvatumo nuoautas. Čia metas užversti jau pasenusią Benjamingo knygą ir pradeti nuo pradžių.

Kelias prie meno kūrinio

Šiomet, kaip reta, Lietuvoje pasirošimus bienalei trikdė diskusijos – viešos ir ne. Dariaus Mikšio ir Šiuolaikinio meno centro projektas „Už baltos užuolaidos“ (komisaras Kęstutis Kuizinas) ir man atrodė nepakankamai gerai apmąstytais. Pirmiausia dėl to, kad valstybė taip „kuratore“ tiesiog skirdama stipendijas menininkams – nesąmoningai, per daug nesirinkdama, ilgainiui (pradedant nuo 1992-ųjų) patenkindama kone kiekvienu. Toliau – dėl to, kad iš projekto iškart buvo išmesti taikomosios dailės atstovai – formaliai, pagal tradicinę meno šakų hierarchiją, nors daugelis jų kuria ir visai ne taikomojo pobūdžio kūrinius. Na, ir dar dėl to, kad visa ta kolekcija turėjo likti paslépta už baltos užuolaidos. Norėdamas ką nors pamatyti, žiūrovąs turėtų rinktis, taigi jau jis tapęs tos konkrečios laikinos parodos kuratoriumi, ne valstybė. Kita vertus, daugelis menininkų atsisakė dalyvauti, nenorėdami tapti statistais kito menininko kūriniuje, tad kolekcija liko skylėta. Atrodė, kad bus tik balta užuolaida – dar ir dėl to, kad eilinis, meno persisotinės bienalės lankytujos, atrodė, turėtų tingėti už jos ieškoti meno kūrinių. Tačiau vieta ir laikas viską pakoregavo.

Venecijoje viskas maždaug taip: per kokias tris dienas stengiasi apžiūrėti visus nacionalinius paviljonus (kurių šiomet yra 89), ku-

ruojamą tarptautinę parodą (iš kurių šiomet buvo pakviestas Gintaras Didžiapetris) ir, jei lieka laiko, šalutines parodas. Iš pradžių geidi pamatyti, kas naujo meno pasaulyje, beužsimenzgantį nuovargi išvaino smalsumas – o ką rodo estai, ką

nė, jog knaisiojuosi po svetimą atminti, kad erdvė yra ne tikra, o fiktyvi – netobulas prisiminimas. Taip pasinėrus į kitą praeitį, kurios nebuvo, už sienų palikta realybė irgi dinga. Net Giardini paukščiai jau, regis, buvo sukonstruoti specialiai

kėjus ir situacijas. Bet netrukus pa-aštėja ir pasunkėja laiko išgyvenimas. Juk neveltui sakoma, kad „laimingi laiko neskaičiuojant“ – kai filmo veikėjai nuolat žiūri į laikrodį, o visų laikrodžių laikas sutampa minutė į minutę su realiu parodos

gybę žmonių įvairose šalyse. Mano laikas buvo pasidalijęs. Net jei mano dabartis tuo pačiu metu buvo aktualizuota kaip intensyviai išgyvenamų akimirkų suma, o aš keliauau į skirtinges praeitį, tarsi visi laikai, visos praeitys egzistuočios vienu metu. Taigi laikas vienu metu ir bėgo greitai, nes buvo tiesiog smagu, ir buvo visiškai sulėtėjęs, skaičiuojant kickvieną minutę, tarsi laukiant.

Pastebėjau, kad atmintyje „iširašė“ pirmiausia visi tie paviljonai, prie kurių reikia laukti: Japonijos, Izraelio, JAV. Erdvės ištušinimo ir laiko ištestumo efektas buvo sukurtas ir Lietuvos paviljone. Pirmiausia – atsitiktinai, nes jo vieta buvo neteisingai pažymėta bienalės žemėlapyje. Paskui, gerokai paklaidžiolas po šią retai lankomą Venecijos teritoriją, lankytujos patenka į tuščią Scuola S. Pasquale erdvę – grindų viduryje įmontuota plokštė dengia osarumą – urvą su kaulais, o priešais altoriuje vaizduojamas Mergelės Marijos ēmimas į dangų. Kartu su ja pakilęs į antrą aukštą, jau meno patirčiai nuteiktas lankytujos išvysta baltą užuolaidą – dar vieną tušumą, tuščią lapą, kurį reikia prirašyti, pasirenkant meno kūrinį (kažkas pasakojo – nežinau, ar tai tiesa, kad į paviljoną užsukę vienuoliai pasirinko Dichavičiaus ak-

Cristian Marclay. Kadras iš filmo „Laikrodis“. 2010 m.

prancūzai, ką danai? Štai ryte, vos atidarius Giardini – pagrindinės ekspozicijų erdvės – vartus, prie jų būriavęsi žurnalistai, menininkai, galerininkai, kritikai beveik bėgte nuskubėjo viena kryptimi. Supratau – kažką „išmetė“ ir leidausi paskui. Netrukus visi ankstyvieji žiūrovai susicementavo į vieną eilę – prie Didžiosios Britanijos paviljono.

Stoviu ir aš. Už manęs stovintys anglai kalbasi apie orą ir tikisi, kad tuo viskas pajudės: „BBC tik nori nufilmuoti eilę“, – sako vienas plikis, o į mano užrašų knygutę įkrenta jo blakstiena. Prieina paviljono darbuotojas ir praneša, kad reikės laukti maždaug dvi su puse valandos. Kyla išdavikė mintis: „Nėgi tai, kas paslėpta viduje, verta tiek

lankytijo laiku, realybė ir fikcija supainioja. Kyla neaiški įtampa – juk tos akimirkos, kai kine tikrinamas laikas, paprastai būna didžiausios įtampos momentai. Pavyzdžiu, žiū-

Franz West. Instaliacija „Virtuvėlė Franzo Westo studijoje“. 2011 m.

Laimei, sovietmečiu susiformavę įgūdžiai niekur nedingo – pavyko suformuoti stovėtojų komandą: pakaitomis tikrinome kitus paviljonus, o laukimo periodai labai tiko visokiems apmąstymams, po truputį rasant šį straipsnį. Dvi su puse valandos neprailgo. Prieš įleisdama vidun, britų paviljono prižiūrėtoja perspėjo saugoti kojas ir galvas, svarbiausia „health and safety“, sakė ji.

Paviljono vidus neatitiko Palladio architektūrą primenančios pastato išorės: Mike'as Nelsonas ten atkūrė 2003 m. Stambulo bienalei savo paties darytą instaliaciją – namą, kurio erdvėse „likę“ apdulkėję siūlai, siuvinimo mašinos ir kiti rakan-dai turėtų priklausyti nelegaliam tekstilės fabrikeliui. Belandžiojant po kambarius ir koridorius (galvą iš tikrujų reikėjo saugoti, kad neat-sitrenktų į pažemintas lubas), atrodė, kad būsto gyventojai paspruko ar buvo išnaikinti, o dvi raudonai apšviestos fotolaboratorijos primi-

instaliacijos nuopelnas? Tikriausiai ne. Mus veikė ištemptas laikas, ne tik erdvė. Priversdami laukti, britai sukūrė laiko kapsulę, kuriuoje viskas,

net dulkės išgyja ypatingą vertę. Dvidešimt keturių valandų laiko kapsulę sukurė ir „Auksinį liūtą“ laimėjės amerikietis Christianas Marclay. Jo filmas „Laikrodis“ sumontuotas iš vakarietiško kino fragmentų, kuriuose tikrinamas laikas. Iš pradžių žiūrėti tiesiog smagu – beveik priglus ant minkštost baltos sofos, atpažistant žinomų filmų vei-

rėjau filmo dalį nuo be penkiolikos trys iki penkios po trijų. Tos dalies viduryje, maždaug be penkių trys, buvo parodytas kadras, kuriame prie laikrodinės bombos pririštas žmogus prakaituodamas iš siaubo žiūri į laikrodį. Šiek tiek po trijų, po to, kai suskambėjus skambučiu pro mokyklos duris pasipylė vaikai, tas nelaimėlis ir vėl pasirodo – vis dar prakaituojantis iš siaubo, vis dar žviličiojantis į tą patį laikrodį.

O juk man per tą laiką buvo pasakota daugybė istorijų apie dau-

ATKELTA IŠ 6 PSL.

Istorija už (kokios nors) užuolaidos

Balta užuolaida, nežinau ar sąmoningai, žymi Venecijoje visada ryškią simbolinę perskyrą. Juk „pagrindinės“ šalys pasistatė savo paviljonus Giardini XIX amžiuje, kai mūsų savarankiškos valstybės net nebuvu. Bienalė buvo jų susibūrimas, poreikio pasikeisti patirtimi ir

dus gržti į Lenkiją, atkurti kibucą, bet jo entuziastringame balse girdėti netikrumo gaidelė, istorijos ironija, pavertusi kibucą koncentracijos laigeriu. O Rusijos paviljono kuratorius Borisas Groysas tiesiog pristačė Andrejaus Monastyrskio akcijas – jose dalyvaudami intelektualai bėgo iš melu persiskubusios sovietmečio erdvės pažiūrėti menininko veiksmo, po kurio dažniausiai neliadavo jokio rezultato, tarsi niekas nebūtų atlikta, niekas nepasakyta.

Didžiosios Britanijos paviljonas. Mike Nelson instaliacijos fragmentas

konkuruoti išraiška. Tuomet žemėlapyje nebuvu daugybės valstybių, o mūsų nebuvimą ilgam įtvirtino sovietinė okupacija, paslėpusi dali pauliui už „geležinės uždangos“. Bienalėje ji tebeegzistuoja, pažymėta ne tik taip pompastiškais paviljonų pastatais, efemeriskais, kasmėt keičiančiais vietą „nepagrinėti“ šalių paviljonais, bet ir investuotu pinigų kiekiu (manau, kad britams jų erdinis nuotykius atsiėjo brangiai). Perskyrą žymi ir pozūris į bienalės temą.

Pastebėjau, kad daugelis buvusio sovietinio bloko valstybių bienalės temą „nušvitimai“ interpretavo kaip galimybę nuvesti savo istoriją, nuvesti atminties tamšbes, apmąstyti paminklų statybos, griovimo ir atstatymo laikus (kaip šiuo metu Nacionalinėje dailės galerijoje veikiančioje parodoje „Paminklai, kurių nėra“). Tai padaryta Vidurio Azijos paviljone (Kirgizija, Kazachstanas, Tadžikistanas, Uzbekistanas), tuo tarpu čekų menininkas Dominikas Langas sukūrė instaliaciją iš savo tévo skulptūrų, kurias jis liovėsi kūrės prieš gimstant sūnui – čia regi, kaip mintis deformuojasi, įstringa laike, kartojasi begalybėje, vyksta kolektyvinės atminties dekonstrukcija, o šio „Miegančio miesto“ prižiūrėtoja visus laiko prieštaravimus vašeliu suneria į didžiulę balta antklodę. Lenkijai atstovaujančios žydų menininkas Yaelas Bartana (beje, jau matytas ŠMC) ragina žy-

Tuo tarpu senasis Vakarų pasaulis gilinasi į globalias problemas arneria i pasaulio meno istoriją. Amerikiečiai, konvertavę tanką į bėgiu takelį „Delta“ avialinių kėdes – į gimnastikos buomą, o bankomatą – į vargonus (ar atvirščiai), keliais aukštais sulipdė nacionalinius įvaizdžius ir stereotipus, išsprogdindami amerikietiškos svajonės mitą kaip Warholo sriubos skardinę. O

meno istorijos citatų kulminacija – „Auksinį liūtą“ laimėjė Vokietijos paviljonas, kuriame kinematografininkas, teatro režisierius ir performansų kūrėjas Christophas Schlingensiefas, 2010 m. vasara mireš nuo plaučių vėžio, sukurė bažnyčią. Čia yra visi reikalingi atributai: suolai, vitražai, altorius, klausykla, sakykla... Bet vėtoj paveikslų – žinoma, dokumentiniai filmai. Juose rodomi *Fluxus* ritualai ir Schlingensiefo rentgeno nuotraukos, o balsas kalba apie pasikeitimą ilgesį, apmasto nuveiktus darbus – gerus ir blogus, verkia. Tai paties menininko rekolkcija, ruošiantis mirti. Paskui skaitoma evangelija „pagal Beuysą“. Altoriuje – Schlingensiefo ligoninės lova ir Beuysu triušis, tapęs eucharistijos metu aukoju kūnų. Menininkui tik *Fluxus* tegali suteikti išrišimą – nušvitimą – įveikiant save, mirties baimę ir kančią.

Dalyvaudama šitose mišiose kartu mačiau, kad *Fluxus* buitiški ritualai jau virto ikonomis, pamaldumo objektais, į kuriuos reikia žiūrėti užvertus galvą – kūnas įtraukiamas į ritualą. Taip *Fluxus* nieknečiai virta kažkuo baisiu ir dideliu. Bet gal tik tai, tik azartinges šio judėjimo dalyvių tikėjimas tuštumos prasme dar palieka nušvitimo vilčių visuomenėje, kur vienintelis trokštamas dalykas yra pinigai? Galbūt vėžio suėtas menininko kūnas, paaukotas šiose meno mišiose, dar gali parodysti kelią skandalų ir kriminalų atrūgomis vemiantiems dabarties romėnams? Arba paaškinti, kodėl stoviu eilėje prie britų paviljono, nors to man gyvenime visai nereikia?

Bet tai – ne tikra bažnyčia. Su-skambo šalia manęs sédėjusios moters telefonas. Ji atsiliepė ir pradėjo kažką ilgai pasakoti. Jau ēmiau manyti, kad vis dėlto *fluxiškas* nušvitimas neprilygsta religiniam nušvitimui, kad menininkų bendruomenė negali įveikti vartotojiškos buities ir banalybės, kai staiga atsisuko priesais sédėjusi mergina ir sušnypštė – „ša!“ Mobiliojo telefono savininkei teko pratęsti pokalbį laukė. *Fluxus* nušvitimas buvo tikras.

Atsitiktinumai ir tarpat

Fluxus buvo tikras ir Lietuvos pa-

viljone. Visiems renkantis kūrinius, nuolat kito ir paroda. Tarp kūrinių – stilistiskai ir konceptualiai skirtingu, reprezentuojančiu skirtingu kartu požiūrius, gyvenančiu iš esmės skirtinguose meno pasauliuose – nuolat mežgosi nauji ryšiai, čia pat nutrūkdami.

Šis takumas, netvarumas, prasmės kūrimasis ir trūkinėjimas, poetinė pranešimo dekonstrukcija buvo

Tarp, žinoma, yra pauzės. Jų gali pamiršti Italijos paviljono kuratorius Vittorio Sgarbi. Idėja buvo daug žadanti – jis pakvietė italų intelektualus, nesusijusius su meno kritika, pasiūlyti sau įdomius, prasminges meno kūrinius. Visi jie buvo sutalpinti į paviljonui skirtą Arsenalo erdvę. Šalia dar „ikurtas“ mafijos muziejus. Taip Italija pažymėjo savo valstybės sukūrimo 150

Vidurio Azijos paviljonas. Said Atabekov (Kazachstanas). Instaliacijos „Korpeshe vėliavos“ fragmentas. 2009 m.

dar viena ryški bienalės tendencija. Galbūt nesąmoninga. Apie tai galvojau žiūrėdama, kaip Kinijos paviljone tirpsta vakarietišką estetiką aukštinančio kinų teoretiko tekstai, kaip Danijos paviljone daugybė menininkų savo darbais analizuoją kalbos laisvės temą, kaip Urugvajaus paviljone Alejandro Cescaro ir Magelos Ferrero meilės ryšys išreiškiamas pokalbiu apie rašymą, kaip žodžiai užpildo vaizdo tarpus, kaip Ispanijos paviljone Dora Garcia išdėliodama nuolat kintantį fotografijų, knygų, tekstų muziejų kalba apie menininko neadekvatumą vadybinių gerai suorganizuotame pasaulyje, kiekvieno kūrybinio veiksmo neadekvatumą, netinkamumą, klaidą, kuri išreikštų tai, kas teisins gais žodžiai neišsakoma. Kultūros klodai pasislinko ir prisiskunkė taip, kad nebéra jokio aiškumo – kas vyksta tarp? Pasakojimas ir jo fikcija kaip netikrumo ir neadekvatumo jausmas.

Lietuvos paviljoną galima laikyti italų geraja puse. Čia taip pat pristatomas neaprépiamas kiekis meno kūrinių, bet baltos užuolaidos pakanka, kad juos būtu galima iš tikrujų pamatyti. Pasirinkimo pakanka, kad menas įgytu vertės. Be to, čia įvyksta dar vienas visiems paviljonams priešingas dalykas: užuot rodės save, Darius Miksys atveža Lietuvos meną tarsi kontrabandą į Venecijos bienalę. Taip jis sujungia ir istorines bienalės skirtis, ir bienalės formavimą nacionaliniu pagrindu, ir religinių bei profanišką nušvitimą. Metas vėl atsiversti Benjaminą:

„Pasaulio struktūroje sapnas išklibina individualybę kaip supuvusį dantį“, – sako jis. Nesvarbu, kaip vertinsime individualizmą, Lietuvos paviljone atlitas klibinimas, kaip rodo „specialus paminėjimas“ tarpautiniame meno forume, veiksmingas. Tik, siekiant radikalumo, dar reikėtų išklibinti vieno menininko individualizmo likutį, jo paverde žymią „as“.

P. S. Klibinimą Venecijoje pratęsė Coolturistes, po Marijos paveikslų įgyvendinusios susivyniojimo į balą užuolaidą akciją. Onakvynė Fusinos kempinge išklibino paskutinius individualizmo likučius: su kolege užmigome sūpuojamos kitame vagonėlio gale besimylinčios porelės ir klausydamosi šalia palapines pasistačiusių musulmonų maldos.

Song Dong parapaviljonas, kuriame eksponuojami Asier Mendizabal, Cyprien Gaillard, Yto Barrada kūriniai. 2011 m.

Ūkio ministerija ir kultūra

arba Dar sykį apie „kūrybinius verslus“

Skaidra Trilupaitytė

2009 m. rudenį žiniasklaida pasiekė, jog valstybė 68,6 mln. litų planuoja remti devynių Lietuvos meno inkubatorių plėtrą – šiemis inkubatoriams rekonstruoti bei pastatams sutvarkyti buvo žadėtas finansavimas iš 2007–2013 m. Lietuvai skirtų Europos Sajungos paramos lėšų. Vėliau teko išgirsti, jog realios paramos gali tikėtis tik tie, kurie per trumpą laiką suskubo parengti patalpų įrengimo projektus, visgi pats meno inkubatoriaus reiškinys neabejotinai vertas atidesnio žvilgsnio.

Nacionalinės kūrybinių ir kultūrinių industrių asociacijos (KiK) puslapyje skelbiama, jog „menų inkubatoriai – tai pelno nesiekianti organizacija, kurios pagrindinis tikslas yra padėti įvairiu meno rūšių atstovams ir su menu susijusiemis verslininkams“. Tolesni lietuviškių inkubatorių apibūdinimai pateikiami ne verslių menininkų, bet Ūkio ministerijos (t. y. šalių verslų „kuruojančios“ įstaigos) atstovės lūpomis. Pastaroji nusakė iš tris pagrindinius meno inkubatorių bruožus (kažkodėl įvardytus kaip „inkubatorių grupės“): meno siejimą su verslu, paveldo išsaugojimo pastangas ir visuomenės įtraukimą į kultūrinį gyvenimą. Taip pat prisažinta, jog menų inkubatorių idėja kilusi iš užsienio šalių, ypač Didžiosios Britanijos. Vis dėlto nebūtina post *factum* giliintis į britiškuosius apibrėžimus – šiandien kur kas įdomiau ne dar kartą išgirsti „popierines deficijas“, bet pažvelgti į vienos sąlygomis sudygusius daigus. Tiesa sakant tai, jog pagrindinės kūrybinių industrių Lietuvoje lobistinės organizacijos, KIK asociacijos, interneto puslapyje minėta informacija yra pateikiama perspausdinus vienintelio šaltinio – „Valstiečių laikraščio“ – publikaciją, nuteikė kick ironiškai.

Mąstant, kuo Ūkio ministerijos išvardyti devyni meno inkubatoriai skiriasi nuo tiesiog sėkmingai veikiančių biudžetinių meno įstaigų bei nevyriausybinių organizacijų krinta į akis tai, jog pirmuoju šiandien kur kas geriau apibūdina ne apčiuopiamą veiklą, bet jos vizija (tiksliau, ne tiek veikla, kiek „ateities verslo“ retorika). Ne tik KiKA puslapyje, bet ir įvairiuose viešuose pasiskymuose pripažiasta, jog kol kas Lietuvoje aktyviau veikia tik „Menų spaustuvė“ ir Užupio meno inkubatorius. Visgi šių inkubatorių

organizaciniai pajégumai, lankytomos matomos veiklos charakteristikos bei kūrybinėms industrijoms tokie svarbūs pridėtinės vertės rodikliai (apie pastaruojuosius dėl viešai prieinamos informacijos stokos tenka kalbėti tik hipotetiškai) yra pernelyg skirtini, kad galima būtų svarstyti apie kokius nors specifinius vilnietiškų inkubatorių bruožus.

Kūrybinių verslų inkubatoriai gali būti traktuojami ne tik kaip ateities programos, bet ir kaip virtualios gan abstrakčių naujosios ekonominės raktažodžių sankaupos. Pavyzdžiu, tipiškas KiK asociacijos puslapyje randamas institucijos (dar neveikiančios) aprašymas skamba taip: „Projeketas teigiamai paveiks socialinę šalies plėtrą bei prisidės prie žmogiškųjų išteklių plėtrės.“ Panašias frazės šiandien noriai linksniuoja ir žiniasklaida, kurioje nestinčia inkubatorių efektų aprašymu. Puikus retorikos pavyzdys – būsimojo Šiaulių menų inkubatoriaus apibūdinimas: „Čia lengvatinėmis sąlygomis ketinama inkubuoti menininkus, kurie „iš meno darytų verslą“. Vietos inkubatoriuje galėtų rasti nuo odininkų iki kinematografininkų. Menų inkubatoriaus iškūrimas duotų pradžią visos teritorijos plėtrai.“ Turbūt kol kas neverta klausti, kokie bendri interesai burs odininkus ir kinematografininkus po vienu stogu (žinoma, tokiai interesai gali ir atsirasti), mat minėtas pasažas tiesiog paviršutiniškai atkartoja postindustrinių miestų gentrififikacijos formulę. O pastaroji reiškia, jog tipiškas „kūrybinės ekonomikos“ rajonas gimbsta tada, kai vienos atgaivinimą, staigiai pakilusias žemės kainas bei nuomas motesčius sekla „paprastų“ menininkų bei kitokių „nepasiturinčių mirtinčių“ išstumimas iš „naujai suklesėtės“ turtingųjų kvartalo (*a la Soho modelis*, kurį šiandien minimi kas netingi).

Meno „apskaičiavimas“ pagal ekonominę vertę iš tiesų gali „pakišti koja“. Juk šiuo požiūriu sunku pasakyti, kuo, pvz., šiuolaikinė scenos menu organizacija, kurios veiklą dotuoja savivaldybė ir kuri (tarp kitų dalykų) prodiusuoja jaunuujus menininkų kūrybą, skiriasi nuo privačios šiuolaikinio meno galerijos, kuri (taip pat tarp kitų dalykų) siekia pristatyti ir tarptautiniu mastu „prasuktii“ jaunus menininkus. Skirtingu meno šakų ar raiškos skirtumai skaičiuojant pridėtinę vertę ne tokie ir svarbūs, todėl galima beveik nekreipti dėmesio į tai, jog vienu atveju svarbesnis festivalinius kontekstus, kitu – parodinė veikla ir dalyvavimas tarptautinėse mugėse ar aukcionuose. Naujosios kūrybinės ekonominės atveju reikėtų analizuoti įvairius šalutinius dalykus, tačiau juos įvertinti akivaizdžiai sunkaus. Pavyzdžiu, turistų pritraukimo požiūriu patrauklioje vietoje esanti „Užupio galera“ iš tiesų yra tapusi

traukos tašku, vis dėlto ir šiuo atveju vargu ar kas galėtų konstatuoti jos ekonominės naudos dydį, žinoma, jei nekalbėsime vien apie šalimais esančių kavinėų pajamas.

Nedaug teipasako ir vėčios kūrybinių industrijų įmonių analizė – čia taip pat ignoruojama ir kultūros sociologijoje, ir organizacijų teorijoje pabrėžiamą meno organizacijų specifiku ir tokie įprasti dalykai kaip meninė vertė ar organizacijos „simbolinis kapitalas“. Daug neaiškumų kyla ekonominę KI sektorius puše nagrinėjant pagal veiklas, o ne įmonių tipus; painiojamos arba galutinėje statistikoje „i bendrą katiną sumetamos“ vienės įstaigų, ne-pelno organizacijų ir komercinių įmonių pajamas, todėl grynasis pelnas, apie kurį kalbėti tradicinė ekonominė analizė, kelia itariamų.

Ne paslaptis, jog tradicinių (ar juolab netradicinių) meno organizacijų pajamos itin mažos. Štai 2010 m. pristatyta Vilniaus kūrybinių industrijų žemėlapyje teigiamai, jog „tradicinėje kultūrinėje veikloje“ (apimančioje ir vizualiuosis bei scenos menu) 2009 m. veikusios įmonės „gavo 208,9 mln. litų pajamų“ (jos gerokai mažesnės nei „naujoje kūrybinių industrijų veikloje“ veikusių įmonių). O palyginus vienam darbuotojui tuo pačiu laikotarpiu tekusias pajamas, „naujos“ ir „tradicinės“ veiklos įmonių pajamų santykis yra 131 tūkst. ir, atitinkamai, 31 tūkst. litų. Kitaip tariant, tradicinės kultūros ir meno darbuotojai uždirbo 4,2 kartą mažiau pajamų nei naujuujų kūrybinių industrijų darbuotojai. Deja, žemėlapyje nekalbama apie tokius dalykus kaip atlyginimas, todėl lieka neaišku, kaip „generuojamos pajamos“ realiai papildė tradicinio kultūros bei meno sektorius darbuotojų kišenes. Vien dėl iš pažiūros neutralios „generimo“ savokos tokie teiginiai kaip „mažiausias pajamas per 2009 m. sugeneravo menai ir paveldas“ taip pat „pakimba ore“ (juk savaip „generuoti“ galima ne tik pajamas, bet ir gaunamas dotacijas).

Žemėlapyje probėgsmais patebėta, jog „mažiausias pajamas generuoja tos veiklos, kuriose didesnė įmonių dalį sudaro valstybinės, valstybinės biudžetinės ir savivaldybės biudžetinės įstaigos“. Nors galima numatyti, jog meno organizacijos bet kuriuo atveju uždirba mažiau, nei privačiam sektorui priklausantis kompiuterinės įrangos, reklamos bei kitų naujų industrijų gamintojai, visgi šio pobūdžio pastebėjimai reikalauja bent minimalaus skirtumo padavdumo įmonių „pajamų“ apskaičiavimo metodikos paaikinimo. Kitaip vargu ar galima rimčiau kalbėti apie kokius nors kultūros ekonominės tyrimus.

Oficialiosios KiK retorikos ir realybės prieštaras intriguoja iš 2010 m. pristatytose Vilniaus miesto savivaldybės kultūros strategijos 2011–2020 m. gairėse. Čia teigama, jog

„2009 metais Vilniaus mieste įkurti 4 menų inkubatoriai: Lietuvos architektų sąjungos, Lietuvos dailininkų sąjungos, VSĮ „Menų spaustuvės“ ir VSĮ Užupio menų inkubatoriaus. Nors pastarieji du inkubatoriai, kaip jau įprasta vėčios KI dokumentuose, priskirti ir prie naujosios industrijos sektorius, jie lygiai taip pat prisikiriami ir prie savivaldybės finansuojamų kultūros įstaigų (kaip „kiti kultūros organizatoriai“). Čia ryškėja ir įprastiniai KI paradoksai. Viena vertus, viešojoje erdvėje neretai linksniuoja įstaigų sėkminges „Menų spaustuvės“ veikla, ja nuolat pasigiria ir Vilniaus kultūros formuotojai. Kita vertus, minėtose gairėse pri(s)i pažiusta, jog pagrindinė šios įmonės problema – „nuolatinis finansavimo stygius“. Suprantu, jog komplikuotus klestinių industrijos bei jos finansavimo (?) „neatitikimus“ įmanoma kažkaip įdomiai paaškinti, bet gal paprasčiau būtų pripažinti, jog sėkminges veikianti scenos menu organizacija nusipelnė ir tam tikrų dotacių bei didesnio miesto kultūros formuotojų dėmesio, o ne vien „specifinio“ ūkio subjekto pozicijų postindustrinės ekonominės programose?

Inkubatorių idėja suabejojo kai kurie verslo atstovai. Pasak Verslo darbdavių konfederacijos vadovo, Smulkojo ir vidutinio verslo tarybos pirmininko Dano Arlausko, komentavusio Ūkio ministerijos programą, „meno inkubatorių rémimo idėja yra gera, tačiau dar neaišku, ar tikrai pavyks realybė paversti meninės įstaigų įstūmimas ir tam tikrų dotacių bei didesnio miesto kultūros formuotojų dėmesio, o ne vien „specifinio“ ūkio subjekto pozicijų postindustrinės ekonominės programose?“

Inkubatorių idėja suabejojo kai kurie verslo atstovai. Pasak Verslo darbdavių konfederacijos vadovo, Smulkojo ir vidutinio verslo tarybos pirmininko Dano Arlausko, komentavusio Ūkio ministerijos programą, „meno inkubatorių rémimo idėja yra gera, tačiau dar neaišku, ar tikrai pavyks realybė paversti meninės įstaigų įstūmimas ir tam tikrų dotacių bei didesnio miesto kultūros formuotojų dėmesio, o ne vien „specifinio“ ūkio subjekto pozicijų postindustrinės ekonominės programose?“

Ne visiems reiškiniams, judėjimams ar menininkų grupėms būdingas „revoliucinis“ užtaisas, nors beveik visi retrospektivai teigia inspiravę vienokius ar kitokius urbanistinius perversmus. Netgi pats žodis revoliucija (kaip ir kone bendriniu tapę „loftas“ ar „monmartras“), yra tapę brendo dalimi, savytušku tuščiu „šiuolaikiškumo signifikantu“, klijojančiu kompiuteriniuose miesto rinkodaros pristatyimuose ir tikrai ne visada pastebimu kasdieniniame gyvenime (tokios strategijos pavyzdžiu Vilniuje gali būti kad ir „Naujamiesčio revoliucija“). Galbūt vadybininkų „brandinamuose“ miestų rajonuose neraste dieną naktį dūzgiančio metropolio gyvenimo, kuris piešiamas miesto žurnalų reklaminiuose puslapiuose, tačiau neabejotinai yra dalykų, kurie egzistuoja ir realiai. Pavyzdžiu, minėtame Naujamiesčio veikiantis „Daiktų vienėtis“ – privati, įvairius subjektus burianti prekybos dizaino objektais iniciatyva – greičiausiai atitinka visus „inovatyvumo“ reikalavimus. Deja, formalus inkubatoriaus terminas šiam kontekste gali reikšti kur kas mažiau, nei tradicinės skirtinės menu perskyros bei įprasti finansavimo modelių skirtumai, ženklinantys vietinio, valstybinio ar privataus lygmens įstaigas.

klaidingas prioritetas, potencialiai netinkantis toms inovatyvioms veikloms, kurioms reikia specialios įrangos ir jai pritaikytos naujos architektūrinės erdvės (o ne prieninių). Dėl panašių priešasčių, tokų kaip galimas administracinių aparatų su(si)reikšminimas, kritikuota ir salyga, jog „menų inkubatoriaus patalpu plotas bus ne mažesnis nei 1500 kv. m“. Kita vertus, galima kritikuoti ir visas kitas dirbtinai formuojamas (ir todėl potencialiai kokiems nors KI subjektams netinkiančias) inkubatorių plėtros salygas. Deja, minėtos studijos rengėjai toliau valdžiai siūlo imtis to, kas iš principo neprieklauso nuo iš viršaus nuleidžiamų direktyvų. Net ir jautriausi valstybės klerkai (ministerijos ir hierarchijos nesvarbu) nėra pajęgūs numatyti „čia ir dabar“ suveikiančių salygų, kuriose gims „inovatyvius kūrybinio mastymo šventuriai“.

I šiuos dalykus galima pažiūrėti paprasčiau, bent jau nevartojant pompaštiskų frazių. Galvojant apie kūrybingus atradimus skatinančias vietas, nesunku suprasti, jog naujos idėjos neretai gimsta net ir menininkų mėgstamose kavinėse ar pusiau privačiuose susibūrimuose (tokios „kūrybinės erdvės“, be abejo, egzistavo netgi sovietmečiu). Galų gale visa moderniojo meno istorija liudija daugybę meninių sajūdžių, grupių ar neformalių, postindustriene erdvėse atsiradusiuose pusiau insituiniuose veiklos formų.

Ne visiems reiškiniams, judėjimams ar menininkų grupėms būdingas „revoliucinis“ užtaisas, nors beveik visi retrospektivai teigia inspiravę vienokius ar kitokius urbanistinius perversmus. Netgi pats žodis revoliucija (kaip ir kone bendriniu tapę „loftas“ ar „monmartras“), yra tapę brendo dalimi, savytušku tuščiu „šiuolaikiškumo signifikantu“, klijojančiu kompiuteriniuose miesto rinkodaros pristatyimuose ir tikrai ne visada pastebimu kasdieniniame gyvenime (tokios strategijos pavyzdžiu Vilniuje gali būti kad ir „Naujamiesčio revoliucija“). Galbūt vadybininkų „brandinamuose“ miestų rajonuose neraste dieną naktį dūzgiančio metropolio gyvenimo, kuris piešiamas miesto žurnalų reklaminiuose puslapiuose, tačiau neabejotinai yra dalykų, kurie egzistuoja ir realiai. Pavyzdžiu, minėtame Naujamiesčio veikiantis „Daiktų vienėtis“ – privati, įvairius subjektus burianti prekybos dizaino objektais iniciatyva – greičiausiai atitinka visus „inovatyvumo“ reikalavimus. Deja, formalus inkubatoriaus terminas šiam kontekste gali reikšti kur kas mažiau, nei tradicinės skirtinės menu perskyros bei įprasti finansavimo modelių skirtumai, ženklinantys vietinio, valstybinio ar privataus lygmens įstaigas.

¹ Žiniasklaidoje išvardyti šie meno inkubatoriai: „Menų spaustuvė“, Telšių menų inkubatorius, „Meno uostas“, Užupio meno inkubatorius, Audiovizualinių menu industrijos inkubatorius, Anykščių menų inkubatorius, Hilariaus Raduškevičiaus rūmai Vilniuje, Raudondvario dvaro žirgynas, buvęs tabako fabrikas Klaipėdoje.

² J. Tavasienė, „Meno pinigai – į statybų aikštę“, Lietuvos žinios, 2009-08-25.

Kai pasiveja praeitis

Krėsle prie televizoriaus

Interviu rusų televizijos žinioms „Vesti“ Otaras Joselianis sakė: „Norėčiau kategoriskai pareikšti, kad neegzistuoja nei gruzinų, nei prancūzų, nei rusų kinematografas. Egzistuoja kinas – asmenybės saviraškos būdus. Asmenybės, kuri nori pasidalinti savo gyvenimo patirtimi, ir joks nacionalinis ar etninis sultynys čia nėra svarbus. Prancūzijoje buvo nuostabus rašytojas Alexandre Dumas, kiles iš juodaodžių. Puškinas taip pat buvo iš negrų – ar pastebite jo kūryboje negriškų motyvų? Ar Nekrasovas panašus į Saltykovą-Šedriną? Ne. Tai ne rusų literatūra – tai skirtingi žmonės, skirtinių likimai, įvairūs požiūriai į pasaulį. Nėra nieko bendra tarp Tolstojaus ir Dostojevskio, Bulgakovo ir Bunino. Taigi nėra ir gruzinų kino, bet yra Eldaras Šengelaja, yra prisitaikėlis Siko Dolidzė, yra linksmas jaunuolis Michailas Kobachidzė, yra jūsų nuolankus tarnas – mes visiškai nepanašūs ir nesudarome jokio gruzinų kino...“

Vėliau, kalbėdamasis su kino kritiku Valerijumi Kičinu, Joselianis pridūrė: „Žinoma, visada yra tam tikras kultūrinis fonas. Juo grindžiamas vaiko auklčiimas ir jis pereina iš kartos į kartą. Formuojamai kriterijai, mentalitetas, požiūris į gėjų ir blogų, į tai, kas nuodėminga ir kas tyra. Ko gero, mūsų su jumis požiūriai kartais sutampa, nors mano vienai kitokia gyvenimo patirtis.“

Kino režisierui patirties klausimas visada svarbus. Kaip įžiurouvui. Bet Joselianio filmai, matyt, todėl ir yra ypatingi, kad juos gali vienodai suprasti ir buvę tarybiniai žmonės, ir visai jauni, užaugę neprilausomose valstybėse. *LTV2*

šivakar (*10 d. 19.05*) parodys vieną svarbiausių Joselianio filmų – 1975 m. sukurtą „*Pastoralę*“. Man tai – pats tikriausias kino šedevras, kuri prisiminės susijaudinu kaip mokinukas. Jei egzistuoja grynas kinas, veikiantis vaizdais, garsais ir ritmu, „*Pastoralė*“ – geriausias jo pavyzdys.

alistiniu kinu. Pasak kinotyrininko Michailo Brašinskio, šiame filme „kosmosui iš mažųjų gyvenimo formų sukurti psichologinis metodas netiko – buvo pasinaudota konkrečia fizine būtimi.“

Joselianis atsisakė masyti monatinėmis frazėmis ir sutelkė žvilgsni tik į tuos ryšius, kuriuos galima

Liudvikas nori suvedžioti jo žmoną.

Kaip ir Kundera, Jirešas skeptiškai vertina istorinį teisingumą: 6-ojo dešimtmečio aukos sukasi užburtame rate, tuščiai ieškant išleistas (arba atleidimas) joms ne padės. Jis rodo žmogaus, nesugebančio išgyventi dabarties, dramą, supindamas skirtingus laikus; bet visada nugali praeitis – ji puola dabartį. Todėl Liudvikas mato anų laikų situacijas ir jų dalyvius ne tik sapne.

Atmintis kankina ir Williamo Friedkino 2006 m. siaubo dramos „*Vabalas*“ (*LTV, šivakar, 10 d. 22.45*) herojė Agnės (Ashley Judd). Ją persegioja prisiminimai apie prieš daugelį metų pagrobtą vaiką. Moteris gyvena viena dykumos motelyje. Čia ją užklumpa buvęs vyras Džeris, ką tik paleistas iš kalėjimo. Pamažu moteris pradeda prisiristi prie ekscentriško klapūno Piterio. Bet jų ryšys pavirsta košmaru, kai atsiranda vabalai, sugebantys palisti po oda.

Abu nori suprasti, ar tai kolektyvinis pamimimas, ar valstybės paslaptis... Žinoma, vabalai – tai personažų jausmų metafora, nes garsiojo „Egzorcisto“ kūrėjas Friedkinas mėgsta siaubo filmų siužetus atskiesti filosofija ir poezija.

„*Vabalas*“ sukurtas pagal Tracy Lettso pjesę, kurią režisierius paramė viename „Off-Broadway“ teatrui. Friedkinas ji sujaudino: „Tai istorija apie paranoją. Visi personažai yra jos pailesti, bet suprantant, kad ši paranoja turi prasmę... Tai taip pat kankinama dviejų personažų, išgyvenančių egzistencinę permanentą, meilės istorija. Ši per-

maina padeda jiems susitikti ir atrasti save.“

Vienas iš 7-ojo dešimtmečio amerikiečių kino novatorių Mike’as Nicholsas visada buvo smalsus tikrovės ir naujujų jos didvyrių stebėtojas. 2007 m. jo sukurtas „*Čarlio Vilsono karas*“ (*LNK, 11 d. 01.45*) – ne tokas paprastas, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Filmo herojus Čarlis Vilsonas (Tom Hanks) – megstantis gerai pasilinksinti Texsaso kongresmenas. Po amžino vaiko kauke jis puikiai slėpia politinę uoslę, patriotizmą ir užuojautą pralaimejusiems. Kartu su turtole, teisininke ir užkietėjusia antikomuniste Džoana (Julia Roberts) bei buvusi CŽV agentu Gustu (Philip Seymour Hoffman) jis sugeba surengti samokslą, kuris pasibaigia viena didžiausiu slaptu karo operaciju. Trijulė, drauge su pakistauciečiais, izraeliečiais ir egiptiečiais pasieks, kad su sovietais kariaujantys afganistaniečiai gautų kasmet po vieną milijardą dolerių. Netrukus sovietai pradės trauktis iš Afganistano.

Idomiausia, kad filmas pasakoja tikrą Charlie’o Wilsono, kuris dėl savo silpnypės alkoholiui ir moterims buvo pramintas „Good Time Charlie“ ir kuris iš tikrujų prisdėjo prie sovietų kariuomenės išvedimo iš Afganistano, istoriją. Tomas Hanksas buvo su juo susitikęs ir neslėpė susižavėjimo: „Tai vienintelis mano pažįstamas politikas, kalbantis ne medine kalba, o spontaniškai.“

Jūsų –

JONAS ŪBIS

„Čarlio Vilsono karas“

Filmo siužetas minimalus. Tbilisi muzikantai vasarą atvažiuoja į kaimą – pailsėti ir repetuoti toli nuo miesto triukšmo. Muzikantai groja, valstiečiai gyvena savo gyvenimą. Nieko daugiau nevyksta. Bet filmas perpildytas iš pirmo žvilgsnio nepastebimų kasdienybės gestų, žvilgsnių, nuostabos ir nesupratimo. Muzikantai ir valstiečiai taip ir lieka gyventi savo pasauliuose, kurie niekad netaps bendri. Bet tai nereikiaria, kad niekas nesikeičia: filmo pabaigoje akivaizdu, kad tų skirtingu žmonių sielos kažkaip reaguoja į kaimynus. Ir, matyt, tai ir vadina kina metafizika ar tiesiog mini-

nustatyti vieno kadro rėmuose. Režisierius pagrindu tapo pats neutraliausias iš visų vidutinis planas, ne išgyvenimo ir ne įvykio, o gesto planas“.

Kitą svarbų šios savaitės filmą *LTV2* parodys rytoj (*11 d. 21.15*). Tai – Jaromiro Jirešo „*Pokštas*“ (1969), sukurtas pagal vieną garsiausią, 1965 m. pasirodžiusi Milano Kunderos romaną, 2002 m. išleistą ir lietuviškai. Pagrindinis filmo herojus Liudvikas Janas siekia atkeršti savo komunistuojančiam prieši ir persekiotoui, dėl kurio kaltės buvo pašalintas iš universiteto. Keršto planas gana rafinuotas:

Anonsai

Filmas apie žydų vaikų gelbėtojų

Birželio 13 d. 17.10 kino centre „Skalvija“ ir birželio 15 d. 18.30 Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre Lenkų institutas Vilniuje rengia Johno Kento Harrisono vaidybiniu televizijos filme „Irenos Sendlerovos vaišai“ („The Courageous Heart of Irena Sendler“, JAV, Lenkija, 2009) peržiūras. Filmas bus rodomas lenkų kalba su angliskais subtitrais. Iėjimas nemokamas.

Antrojo pasaulinio karo metais Irena Sendlerowa išgelbėjo 2500 žydų vaikų, taip pat nemažai ir suaugusiu. Annos Mieszkowskos knygoje „Holokausto vaikų motina“, tapusioje filme pagrindu, sakoma: „Kiekvienas iš tų vaikų išgyveno asmenišką išsigelbėjimo dramą.“

I. Sendlerowa Varšuvos gete dirbo socialine darbuotoja. Iš pradžių įgetą ji slapčia atnešdavo drabužių, vaistų, maisto. Vėliau kilo mintis gelbėti vaikus – išvesti juos į geto. Nebuvo paprasta, nes tam priešinėsi ir žydai, kurie netikėjo, kad getą rengiamasi sunaikinti. Klausama,

ar jį gali garantuoti, kad vaikus parvyks išgelbēti, Sendlerowa atvirai atsakydavo, kad jokių garantijų nėra.

J.K. Harrisons, kurio filmą apie Jona Pauliu II Lietuvos televizija nesenai rodė Popiežiaus beatifikacijos dieną, filme „Irenos Sendlerovos vaikai“ per pusantros valandos pabandė papasakoti visą gelbėjamų vaikų ir juos atiduodančių motinų dramą, egzekucijų ir vežimų į koncentracijos lagerius siaubą bei filmo herojės Irenos ir jos būsimo vyro Stefano meilės istoriją. Vienas dramatiškiausiu filmo momentų, kai gestapo suimta ir mirti nutieštą Sendlerową išgelbsti papirktas vokietis. Pagrindinį vaidmenį sukurė Anna Paquin, kuri dar vaikas buvo apdovanota „Oskaru“ už vaidmenį Jane Campion filme „Fortejonas“. Filme taip pat vaidina garsūs lenkų aktoriai Maja Ostaszewska, Danuta Stenka ir Krzysztof Pieczyński, iškūnijęs rašytoją Janą Korczaką.

Knygoje Sendlerowa prisipažista, kad labiausiai bijojo prarasti stiklainį, kuriame saugojo išgelbėtų vaikų duomenis. „Gyvenimas stiklainyje“ – taip vadinas ir keturių amerikiečių mokiniai parašyta biografinė drama, prieš kelerius metus sužadinusi pa-

saulio susidomėjimą net ir Lenkijoje pamiršta pasaulio gelbėtoja. Pjesę pastebėjo žiniasklaida, vėliau buvo sukurti dokumentiniai filmai. Susidomėjimas tuomet dar gyva I. Sendlerowa paskatinę televizijos kanalą „Hallmark“ ir Harrisoną kurti vaidybinių filmų. Beje, jis buvo filmuojamas Rygoje. Filmo pabaigoje iš ekrano prabyla pati I. Sendlerowa. Ji kalba apie drąsiausias pasaulio žydų motinas, kurios atidavė savo vaikus, ir apie lenkų moteris, kurios rizikuodamos savo gyvybe juos išaugino.

Filmas sutiktas gana prieštarinai ir JAV, kur per kanalą CBS jis pasižiūrėjo milijonai žiūrovų, ir Lenkijoje. Režisieriu priekaištauta dėl schematiškų personažų, skubotai pasakojamos istorijos ir iškilmingo tono, buvo sakoma, kad Sendlerowa nusipelnė geresnio filmo. Tačiau nestigo ir teigiamų atsiliepimų. Vienas jų buvo išspausdintas kino ir televizijos profesionalamis skirtame „Variety“. Recenzentas tarsi klausė: „Šis filmas pasakoja tikrą moters, kuri rizikuodama gyvybe karos metais gelbėjo žydų vaikus, istoriją. Sunku suprasti, kodėl ši istorija pasakoja pirmą kartą.“

„7MD“ INF.

ATKELTA IŠ 8 PSL.

Lietuvoje kol kas labiau intriguojant realios aktyvių žmonių iniciatyvos, nuo „skvoterių“ kultūros iki šiuolaikinių „hub'o“ pavidalu – kad ir kaip tai vadintume. Ko gero, jdomu būtų palyginti menininkų inkubavimo specifiką 2010 m. įkurtoje „Fluxus ministerijoje“ ir kitose, įvairiausiomis sąlygomis jaunus menininkus priglaudžiančiose laikinose erdvėse. Sunkiau ką nors pasakyti apie formalias ilgalaikeles inkubavimo programas, pvz., 2009 m. įkurta (?) Vilniaus dailės akademijos Dizaino verslo inkubatoriu.

Gal ir natūralu, jog inkubatorius vizijos bei realybės nesutampa, ši akivaizdžių nesutapimą pripažista ir minėtosios Nacionalinės programos „Lietuvos kūrybinės ir kultūrines industrijos“ galimybų studijos rengėjai. Vis dėlto bent kiek aiškesnės metodologijos, įgalinančios fiksuoti inkubatorių rodiklius, stoka menininkus inkubuojančias organizacijas leidžia vertinti kaip kam patinka. Įvairių efektų apskaičiavimo metodika yra nelengvas uždavinys

net ir kur kas labiau šiuo požiūriu išsvyčiusiose valstybėse. Savo ruožtu, lietuviškose galimybų studijose vis dar pasitenkinama įmonių ir kultūros įstaigų išvardijimu bei tradiciniuose Statistikos departamento duomenimis, nuolat užsimenant apie ateities „proveržius“.

Kaip ir prieš aštuonerius metus, kai Lietuvos kultūros sektorius dar tik mokėsi naujosios kūrybinės ekonomikos žodyno, šiandien ir toliau kalbama apie neįkainojamus socialinius efektus, tarptautinio konkurenčingumo didinimą, kūrybai palaikios terpės kūrimą ir kitus dalykus, kuriais ir taip niekas neabejoja (ir kuriuos savo misijose skelbia daugelis sėkmingesnių dirbančių organizacijų). Net ir pripažintant, jog šios retorikos kartojimas gali pratinti valdžios atstovus prie „europinės praktikos“, rizikuojama pernelyg ilgam įtikėti popieriniams šūkiais. Ogi Ūkio ministerijai lengva ranka deleguojant kai kuriuos su KI susijusius sprendimus, rizikuojama, kad tie patys valdžios atstovai pamirš tai, jog mokslas ar meninė kūryba gali būti traktuojami ir kaip viešoji gėrybė *per se*, o ne vien priedinės vertės generatorius.

Parodos	Lietuvos dailininkų sajungos parodų salė Vokiečių g. 4/2 iki 18 d. – Lietuvos mokiniai dailės olimpiados dalyvių kūrinių paroda	Kauno paveikslų galerija K. Donelaičio g. 16 iki 12 d. – Aušros Barzdukaitės-Vaitkūnienės paroda „Ivaizdinta tikrovė“	SANTARA-ŠVIESA 2011 m. birželio 24–26 dienomis Alantje
VILNIUS			
Nacionalinė dailės galerija Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Paroda „Paminklai, kurių nėra. Pasivaikščiojimai po Vilniu“ nuo 16 d. – „Portretai. Jim Dine fotografijos“			24 diena, penktadienis 11–14 val. Prezidento Valdo Adamkaus žodis Lietuviškos galvos Algimantas Mickūnas <i>Lietuviškai kalbantys</i> Viktoriai Daujotytė, Mindaugas Kvietkauskas <i>Czesław Miłoszo lietuviškieji kontekstai</i> Małgorzata Kasner <i>Pilietis Czesław Miłosz</i> 15.30–18 val. Ingė Lukšaitė <i>Marija Gimbutienė: tėvynės ieškojimas</i> Kęstutis Nastopka, Nijolė Keršytė <i>Kam Greimas Lietuvai?</i> 19.30–20.30 Czesław Miłoszo poezijos vakaras Skaito Rolandas Rastauskas, Małgorzata Kasner, Mindaugas Kvietkauskas. 20.30–22 val. Filmų apie Czesławą Miłoszą 22–24 val.
Vilniaus paveikslų galerija Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistinių interjerų Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai			Roko vakaras Grupė „The Moon Band“: Ignas Andriuškevičius, Artiomas Ivanovas, Milda Kazakevičiūtė, Andrius Grabauskas, Danas Viluckas, Emilija Vabuolaitė, Ugnius Užkuraičius. 24–06 val. Joninių laužai
Taikmosios dailės muziejus Arsenalo g. 3 A Mados paroda „Art Deco stilius (1918–1939)“ iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos Paroda „Karalienės Viktorijos laikų mada 1830–1900 m.“ iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos Paroda „Gotika. Renesansas. Barokas – Valdovų rūmų interjero vertybės“ Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“			25 diena, šeštadienis 10–13 val. Lietuviškos galvos Leonidas Donskis <i>Aleksandro Štromo idėjos nūdienos Lietuvos dilemų kontekste</i> Violeta Kelertienė <i>Klajonė po Ričardo Gavelio romanus</i> Juditė Sedaitis <i>Kaip niujorkiečiai supranta sekme?</i> 14–18 val. Atmintis – užmarštis Trys XIII amžiaus Lietuvos istorijos mīslės Rimvydas Petruskas <i>Baltai po Durbės mūšio. Mīslė: kodėl nukirsdinome Mazovijos valdovą Ziemovitą?</i> Algimantas Bučys <i>Pirmoji mūsų šventoji. Mīslė: ar Charitina Lietuvaitė galėjo būti Tautvilo sesuo?</i> Kazys Almenas <i>Lietuvių kariaunų logistika. Mīslė: kodėl sunkias Plocko katedros duris išsigabenome sveikas?</i> Pasirinktinė atmintis Algimantas Kasparavičius <i>XX amžiaus politinė Lietuvos istorija: selektivūs atmintis ar istoriografinė konjunktūra</i> Jurga Jonutytė <i>Atmintis ir istorija</i> 20–21.30 Poezijos vakaras Aidas Marčėnas, Rolandas Rastauskas, Kęstutis Navakas bei kiti 22–24 val. Poetinė diskoteka Rengia Kęstutis Navakas
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas Arsenalo g. 1 Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių buities kultūra Kryždirbystė Paroda „Kazio ir Gabrielės Varnelių dovana“ Paroda „Lietuvos laisvės diplomatų archyvai“ Paroda „Sugržimas“			26 diena, sekmadienis 10–13 val. Lietuvos tautos ir kaimynai Siarhei Shupa <i>Baltarusija: ilga kelionė į niekur</i> Andrej Kurkov <i>Postoraninė Ukraina: kokios jų spalvos?</i> Gintautas Mažeikis <i>Baltarusija – Lietuvos kultūrinė amnezija</i> Ryšard Gaidis <i>Lenkai, lietuvių ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tradicija</i> Bronius Makauskas <i>Kas trukdo Lietuvai ir Lenkijai susikalbėti</i> 14.30–16 val. Apie menus Skaidra Trilupaitytė <i>Apie kietą ir minkštą nusileidimą arba muziejai krizės kultūroje</i> Vaidas Jauniškis <i>Paskui ką eina teatras? Scena naujoje ir senoje tikrovėje</i> 16–17 val. Konferencijos uždarymas Dalyvius registracija Elena Sakalauskaitė iki birželio 20 dienos mob. telefonu: +370 67 888 111 arba e. paštu: elena.sakalauskaitė@gmail.com Registracijos mokesčis – 20 Lt, studentams ir moksleiviams – 10 Lt. Penktadienį, birželio 24 d. 8 val. iš Vilniaus Katedros aikštės važiuos autobusas į Alantą, o sekmadienį, 26 d. 18 val. – iš Alantos į Vilnių.
Senasis arsenatas Arsenalo g. 3 Lietuvos proistorė			Etiudas – miesto erdvės Klaipėdoje
Kazio Varnelio namai-muziejus Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį-šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44			PANEVĖŽYS
Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejus ekspozicija Paroda „Introibo ad altare Dei: Lietuvos krikščioniškiųjų konfesijų raštijos paveldas“			Dailės galerija
„Lietuvos aidō“ galerija Žemaitijos g. 11 Vlado Urbanavičiaus paroda „Geležinė skulptūra“			<i>Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4</i>
LDS galerija „Kairė-dešinė“ Latako g. 3 nuo 14 d. – Kęstučio Grigaliūno meninis projekto-instaliacija „1941“ iki 18 d. – Lauros Grybkauskaitės kūrybos paroda „Ritualai“			<i>Keramikos paroda „Pavasaris 2011“</i>
Galerija „Vartai“ Vilniaus g. 39 Ugniaus Gelgudos paroda			ŠIAULIAI
„Arkos“ galerija Aušros Vartų g. 7 iki 18 d. – JAV lietuvių dailininkų darbų paroda „Lietuvai – su meile“ Tapybos paroda „Vilniaus peizažas“ Paroda „Iš mano kišenės – 11“ „Šaukštė“			Galerija „Laiptai“
Vilniaus fotografijos galerija Stiklių g. 4 Pettendi Szabo Peterio (Vengrija) fotografijų paroda „Fonas. Ar esi buvęs Budapešte?“			<i>Zemaitės g. 83</i>
„Prospekt“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43 iki 18 d. – Vito Luckaus fotografijų paroda „Baltame fone“			<i>nuo 10 d. – moksleivių darbų paroda „Exlibris“</i>
Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11 Martyno Gaubo, Dainiaus Trumpio, Ugniaus Ratniko paroda „Šaukesiai“ (skulptūra, grafinė tapyba, tapyba)			Fotografijos galerija Vasario 16-osios g. 11 Uvės Abramovskio (Vokietija) fotografijų paroda „Atrastasis Uvės pasaulis“

<p>DRUSKININKAI</p> <p>M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus</p> <p><i>M.K. Čiurlionio g. 35</i> Algimanto Švėgždos (1941–1996) tapybos paroda „Santarvėje su gamta ir savimi“</p> <p>V.K. Jonyno galerija</p> <p><i>M.K. Čiurlionio g. 41</i> Danduolės Stončiaus-Kuolo (JAV) grafikos darbų paroda „leškojimai ir atradimai“ Paroda „V.K. Jonynas pasaulio meridianuose: grafika, tapyba, vitražai, skulptūra“</p> <p>PALANGA</p> <p>Palangos gintaro muziejus</p> <p><i>Vytauto g. 17</i> Gintaro ekspozicija Istorinių rūmų interjerų ekspozicija</p> <p>JUODKRANTĖ</p> <p>Miniatūrų muziejus</p> <p><i>L. Rėzos g. 3</i> Gražinos Vitartaitės tapybos paroda „Kuršių nerija“</p> <p>NIDA</p> <p>Savicko paveikslų galerija</p> <p><i>Kopų g. 2 / Taikos g. 17</i> Galerijos kolekcija „Nida 2011“</p> <p>Spektakliai</p> <p>VILNIUS</p> <p>Nacionalinis operos ir baletų teatras</p> <p>12 d. 18.30 – M. Theodorakio „GRAIKAS ZORBA“ Dir. – M. Staškus 15 d. 18.30 – F. Lehoro „LINKSMOJI NAŠLĖ“ Dir. – J. Geniušas 16 d. 18.30 – L. Delibes „KOPELIJA“. Dir. – R. Šervenikas</p> <p>Valstybinis jaunimo teatras</p> <p>14 d. 18 val. – „LEDI MAKBET“ (pagal W. Shakespeare'o pjese „Makbetas“). Rež. – A. Latėnas 16 d. 18 val. – I. Menchellio „KAPINIŲ KLUBAS“. Rež. – A. Latėnas 18 d. 20 val. – M. Norman „LABANAKT, MAMA“. Režisieriai A. Latėnas, G. Storpirštis (Salė 99)</p> <p>Rusų dramos teatras</p> <p>10 d. 18 val. – Y. Mishimos „MARKIZĘ DE SAD“. Rež. – J. Vaikutus 11 d. 18 val. – H. Gulbio „TEATEINA VISI PAS MANE“. Rež. – T. Montrimas 12 d. 18 val. – koncertas</p> <p>Vilniaus teatras „Lėlė“</p> <p>Didžioji salė 12 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „GRYBŲ KARAS“ Rež. – A. Mikutis 18 d. 23 val. – „Tebūnie naktis!“ K.I. Galczyński, ŽALIOJO ŽĀSINIÉLO TEATRAS“. Rež. ir dail. – A. Mikutis</p> <p>Mazoji salė</p> <p>18, 19 d. 12 val. – „AUKSO OBELÉLÉ, VYNO ŠULINÉLIS“ (pagal lietuvių liaudies pasaką). Scenarijus aut. ir rež. – R. Driežis</p> <p>„Menų spaustuvė“</p> <p>10 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – M. Korenaitės „PABEGIMAS Į AKROPOLĮ“. Rež. – A. Giniotis (teatras „Atviras ratas“) 11 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „UŽ LINIJOS“. Rež. – V. Masalskis („trupė p.s.“) 12 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – PREMIERA! „PONAS KOLPERTAS“ (D. Gieselmano pjese „motyvais“). Rež. – A. Jankevičius („Trupė liūdi“</p>

Savaitės filmai

Advokatas iš Linkolno ***

Brado Furmano filmo herojus yra advokatas. Maiklas (Matthew McConaughey) dirba advokatu ne bet kur, o Los Andžele, ir jis pasirengęs viskam dėl savo klientų – smulkų gangsterių. Nuolat lakstydamas iš vieno teismo proceso į kitą, kabinetu jis pavertė savo linkolnų. Vieną dieną Maiklą pasamdo Beverli Hilso turtuolis, kaltinamas pasikėsinimu nūžyti... (JAV, 2011). (Vilnius)

Karibų piratai: ant keistų bangų **

Ketvirtas pasakojimas apie Karibų piratus, tiksliau, apie manieringą, bet žavų avantiūristą Džeką Žvirblį (kas, jei ne Johnny Deppas?) šikart privers kartu su juo ieškoti jaunystės eliksyro. Pabaigoje paaikiškės, kad nei Džekui, nei jo senai meilei – aistringajai Anchelikai (Penelope Cruz) to eliksyro nereikia. Tačiau filmo kūrėjams tai pretekstas parodyti dar vieną specialiųjų efektų, senų legendų, fantastikos ir masinės kultūros mitų prisodintą reginį, kuriame rišlus pasakojimas nebeturi jokios prasmės. Šalia anksčiau matytų personažų, kad ir ironiškojo kapitono Barbos (Geoffrey Rush), atsiradė ne tik ryžtingoji P. Cruz herojė, bet ir kiti naujokai, pirmiausia, undinės, turinčios vampyrų polinkių. Jų nuožmii ataka – vienas įsimintiniausiai naujojo filmo, kurį režisavo Robas Marshallas, epizodus (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Mažylis Nikolia ***

Su Nikolia (lietuviškai geriau būtų „su Mykoliuku“) užaugo kelios jaunujių prancūzų (ir ne tik jų) kartos. René Goscinny ir Jeano-Jacques'o Sempé knygos personažas pirmąkart pasirodė 1959 m. Jis iškart tapo populiarus, o pasakojimai apie Nikolia ir jo draugų gyvenimą bei nuotykius sulaukdavo vis naujoj tėsinio. Knygos išradingos iliustracijos, humoras ir ironija žavėjo ne tik mažuosius skaitytojus. Dabar tai – vaku literatūros klasika. Režisierius Laurent'as Tirard'as prisipažista, kad skaitė apie Nikolią iki pat brandos, todėl iškart suprato, koks turi būti filmas: „Mažas berniukas, ieškantis savo vietos visuomenėje, tapo visos pasakojimo konstrukcijos ašimi.“ Šiltai prancūzų kritikų sutiktas filmas nėra pirmasis kino bandymas perkelti į ekraną Nikolia nuotykius, jam yra skirtas animacinis serialas. Tirard'o filmas prasidėda žinia, kad berniuko mama laukiasi kūdikio. Nikolia atrodo, kad jo ramiam gyvenimui iškilo grėsmė. Pagrindinių vaidmenų sukūrė Maxime'as Godart'as (Prancūzija, 2010). (Vilnius)

Mergaitė ***

Šiltą 1981-ųjų vasarą dešimtmetė mergaitė lieka namuose su teta. Jos tévai išvyko į Afriką vykdyti ilgalaikės humanitarinės misijos. Mergaitė prižiūrinių jauna teta netrukus taip pat iškeliauja su vyrišku, pažadėjusi sugržtį po poros dienų. Vasara bégia, mergaitė niekam nesako, kad liko namuose visiškai viena. Po truputį ji atranda dažnai absurdų ir nerūpestingą suaugusiųjų pasaulį. Frederiko Edfeldto filmas buvo apdovanojas Berlyno kino festivalyje už geriausią debiutą. Vaidina Blanca Engstrom, Shanti Rooney, Annika Hallin (Švedija, 2009). (Vilnius)

Pabaisa **

Filmas-pasaka, skirtas savo išvaizda susirūpinusiems žiauriems paaugliams. Pagrindinis herojus – septyniolikmetis mokyklos gražiuoliukas Keilas įžeidžia bendraklasę Kendrą, kuri laikoma ragana. Mergina nusprenzia pamokytį pasipūtėli ir paverčia jį pabaisa. Jei Keilo nickas nepamils, vaikinas toks liks iki gyvenimo pabaigos. Vieinintelė jo viltis – subtilioji Lindi, kurios buvęs gražuolis iki šiol nepastebėdavo. Pagrindinius vaidmenis Danielio Barnzo filme sukūrė amerikiečių paauglių numylėtinė Vanessa Hudgens, Alexas Pettyferis, Neilas Patrickas Harris (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas)

Pagirios Tailande 2 ***

Tradicinė rinkodara reikalauja pratęsti sėkmę. Todėl ir atsirado visai juokingos komedijos „Pagirios Las Vegase“ tėsinys. Kam suktis galvą ir galvoti kažką nauja, jei žmonės eina žiūrėti net ketvirtą „Karibų piratų“ tėsinio? Todd Phillipso filmo apie keturis žavius idiotus Filą, Stu, Alana ir Dagą (Bradley Cooper, Zach Galifianakis, Ed Helms) prieš kelelius metus nusiaubusius Las Vegasą, šikart perkels į kitą egzotikos ištroskių idiotų rojų – Bankoką. Tai, kas Las Vegase atrodė neįtikėtina, Bankoke jau nebestebins. Čia gali atsikitti ir keistesnių dalykų. Kitas klausimas, ar juokingesnių (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorius – Linas Vildžiūnas

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Dailė – Monika Krikštopaitė | **Muzika** – Kamilė Rupeikaitė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras** – Sigita Ivaškaitė

Publicistiką – Laima Kreivytė | **Stilius** – Jūratė Malinauskienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitytė

www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

10–16 d. – Šalutinis efektas (JAV) – 11.30, 13.45, 16.10, 18.35, 21.15

Hana (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 12.15, 15, 17.20, 19.40, 22 val.

Kung fu panda 2 (JAV) – 11, 13.30, 15.50, 18.15, 20.30

Kung fu panda 2 (3D, JAV) – 11.30, 14.30, 17.30, 20.30 (lietuvių k.); 12.45, 15.15, 18.15, 21.10 (originalo k.)

Karibų piratai: ant keistų bangų (JAV) – 13, 15.45, 18.45, 21.35

Karibų piratai: ant keistų bangų (3D, JAV) – 11.15, 14.20, 17.45, 21 val.

10–15 d. – Iksmenai: pirma klasė (JAV) – 11.45, 14.40, 18, 20.45; 16 d. – 11.45, 14.40, 20.45

10–16 d. – Pagirios Tailande 2 (JAV) – 12.30, 14.50, 18, 20.50

Rio (Brazilija, JAV, Kanada) – 13.45, 16 val.

Pabaisa (JAV) – 18.30

Greiti ir įsiutę 5 (JAV) – 20.40

Op (JAV) – 12 val.

Rango (JAV) – 14.45

Vanduo drambliams (JAV) – 17.45

Advokatas iš Linkolno (JAV) – 20.20

Aukštyn! (JAV) – 11.15

Ilgos plauko istorija (JAV) – 10 val.

Forum Cinemas Akropolis

10–16 d. – Šalutinis efektas (JAV) – 11.30, 14.15, 16.30, 19, 21.15

Hana (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 10.45, 13.30, 16, 18.30, 21 val.

Kung fu panda 2 (3D, JAV) – 10.15, 13, 15.45, 18.45, 21.40

Kung fu panda 2 (JAV) – 11, 13.15, 15.30, 17.45, 20.15

Karibų piratai: ant keistų bangų (3D, JAV) – 10.30, 14, 17.15, 20.45

Iksmenai: pirma klasė (JAV) – 11.45, 14.45, 17.30, 20.30

Pagirios Tailande 2 (JAV) – 16.15, 19.15, 21.50

Pabaisa (JAV) – 14.30, 19.30

Greiti ir įsiutę 5 (JAV) – 16.45, 21.30

Rio (Brazilija, JAV, Kanada) – 13.45

Op (JAV) – 12.10

Princesė ir Varlius (JAV) – 11.15

Žaislų istorija 3 (JAV) – 10 val.

„Skalvijos“ kino centras

10 d. – Keturi liūtai (D. Britanija) – 17 val.; 12 d. – 21 val.; 13 d. – 21 val.; 14 d. – 17 val.; 15 d. – 19 val.

10 d. – Vaikams viskas gerai (JAV) – 19 val.; 11 d. – 19 val.; 12 d. – 17 val.; 13 d. – 19 val.; 14 d. – 21 val.; 15 d. – 17 val.; 16 d. – 19 val.

10 d. – Prancūziska apgaule (Prancūzija) – 21 val.; 11 d. – 17 val.; 12 d. – 19 val.; 14 d. – 19 val.; 15 d. – 21 val.; 16 d. – 17 val.

13 d. – Lenky kinų klubas. Irenos Sendlerovos vaikai (Lenkija, JAV) – 17.10

Paskala

10, 13 d. – Mažylis Nikolia (Prancūzija) – 18 val.; 12 d. – 17 val.; 12 d. – 19 val.; 14 d. – 11 val.; 16 d. – 18.30

10, 13 d. – Magiškas Paryžius 2 (Prancūzija) – 18.30; 12 d. – 20 val.; 14 d. – 19 val.; 16 d. – 20 val.; 18 d. – 21 val.

10, 13 d. – Mergaitė (Švedija) – 19 val.; 11 d. – 18 val.; 12 d. – 17 val.; 14 d. – 19 val.; 15 d. – 20 val.; 16 d. – 19 val.; 17 d. – 20 val.

10, 13 d. – Žaislų istorija 3 (JAV) – 10 val.

13–16 d. – Ilgo plauko istorija (JAV) – 10 val.

Forum Cinemas

10, 11 d. – Šalutinis efektas (JAV) – 13.15, 15.30, 18, 20.15, 22.45; 12–16 d. – 13.15, 15.30, 18, 20.15

10, 11 d. – Hana (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 10.45, 13.30, 16, 18.45, 21.15

10, 11 d. – Pabaisa (JAV) – 14.30, 16.30, 20.45

14 d. – Quo vadis (Lenkija, JAV) – 17.20

10–16 d. – Kung fu panda 2 (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.45, 19, 22 val.

Kung fu panda 2 (JAV) – 11.15, 14, 16.45

10, 11 d. – Iksmenai: pirma klasė (JAV) – 12.05, 14.45, 17.45, 20.30, 23.15; 12, 13,

16 d. – 12.05, 14.45, 17.45, 20.30; 14 d. – 12.05, 14.45, 20.30; 15 d. – 12.05, 14.45, 17.45

10–16 d. – Karibų piratai: ant keistų bangų (3D, JAV) – 10.30, 13.45, 17.15, 20.45

Karibų piratai: ant keistų bangų (JAV) – 11.30, 18.30

10, 11 d. – Pagirios Tailande 2 (JAV) – 19.15, 21.30

10–16 d. – Vanduo drambliams (JAV) – 17.30

10–16 d. – Tūnės tamsoje (JAV) – 20 val.

Mažoji salė

10, 13–16 d. – Prancūziska apgaule (Prancūzija) – 17.15; 11, 12 d. – 15.15, 17.15

10–16 d. – Egzorcizmas (JAV) – 19.15

„Karibų piratai: ant keistų bangų“

15.15, 18, 20.45; Pagirios Tailande 2 (JAV) – 12, 17, 19.15, 21.30; Karibų piratai: ant keistų bangų (3D, JAV) – 21.45; Karibų piratai: ant keistų bangų (JAV) – 14.15; Greiti ir įsiutę 5 (JAV) – 21 val.; Rio be (3D, Brazilija, JAV, Kanada) – 11 val.

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

10, 11 d. – Šalutinis efektas (JAV) – 11, 13.30, 16, 18.30, 21 val.

10–16 d. – Hana (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 11.15, 14, 16.30, 19, 21.30

16 d. – Polas (D. Britanija, I